

17 Constantin

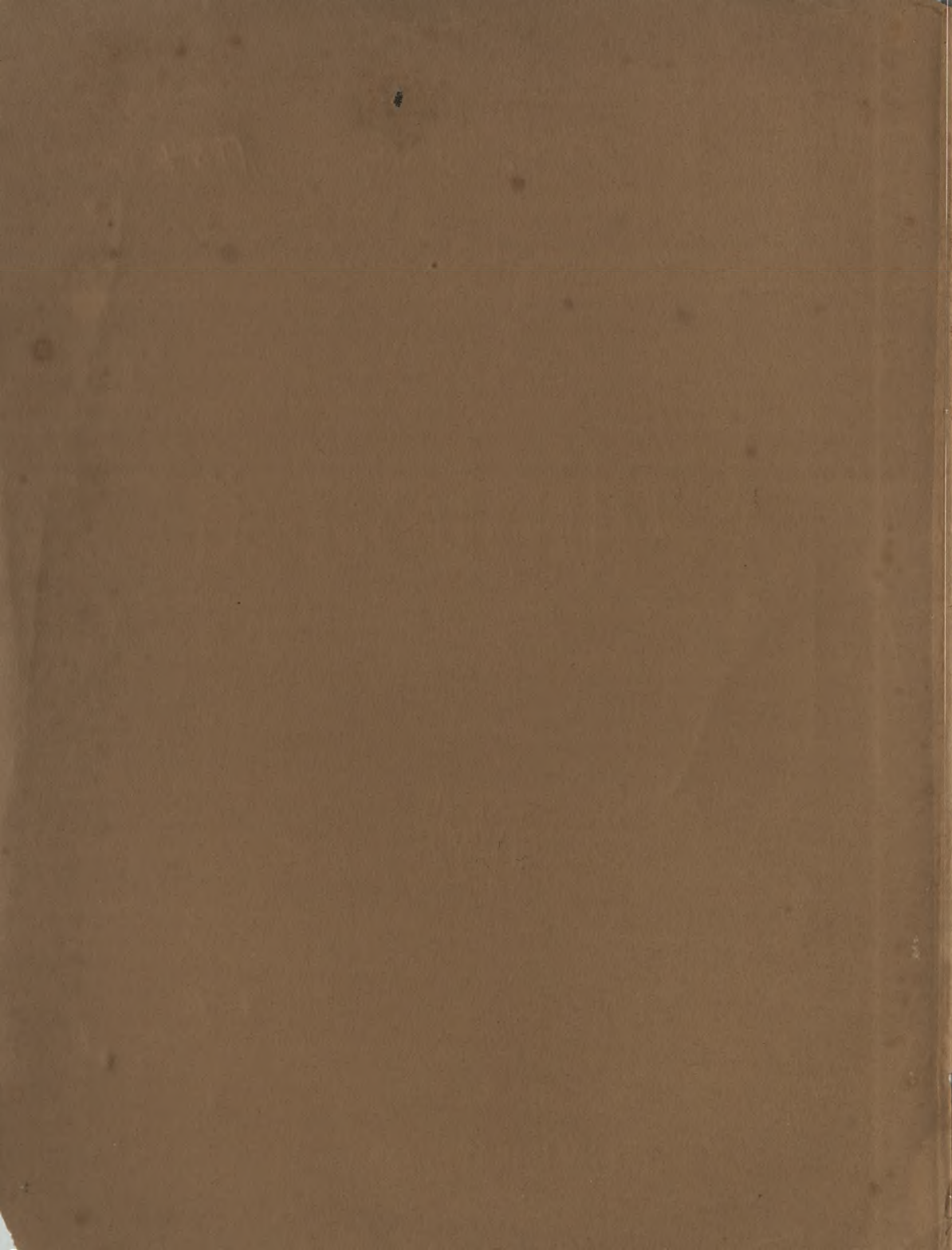
I. C. ASLAN

~~1129~~

Odinioară

ALCALAY & Co.

I. C. ASLAN

~~1129~~

Odinioară

Poem dramatic în 5 acte

în versuri

Editura ALCALAY & Co.

Vărilor meu,

Inginer Sergiu Aslan

MOTTO :

*„Fericirea e totdeauna dincolo de ceiace
putem stăpâni. Blestemul sufletului omenesc
veșnic însetat de dorul de Frumos și de mai
Bine stă pururea în drumul fericirii noastre.
Odinioară mântuirea era în credința adâncă,
sinceră și mângâtoare... Astăzi...?”*

PERSOANELE :

TRĂSNET-IMPĂRAT

DOAMNA

DOMNIȚA VIORICA

ȘAGĂ

ZBÂRCIOG

DOJANĂ

PRICINĂ

SPAIMĂ

CUCUVAE

SFADĂ

} Boeri curteni.

Pajul DOR

VRAJĂ, fiul lui Crai-Apune

VIFOR

PRIHANĂ

} Căpitani de oaste

O GHICITOARE

Un MOȘNEAG

GINA

MIOARA

FLOAREA

CRAINICUL

I-iul SOL

II-lea SOL

PITPALAC

BUCIUM

OSĂNZĂ

MIGALĂ

} Căpitani în oastea lui Crai-Apune

Un STRĂJER

Un PRINS

GHIOAGĂ, călăul

Paji. Fete. Curteni. Ostași.

Odinioară

Poem dramatic în cinci acte în versuri

ACTUL I

La curtea lui Trăsnet-Impărat. O sală de intrare cu coloane de piatră. Uși în dreapta și în stânga comunică cu celelalte încăperi ale palatului. În fund intrarea principală cu vedere spre grădină.

La ridicarea cortinei se revarsă despre ziuă. Boerii curteni stau încă în așteptare după o noapte de nesomn.

SCENA I

BOERII CURTENI

Șagă

Nu căscă Zbârciog !

Dojană

Măi Șagă, îți mai arde și de haz !

Sfadă

Nu-i mai tace clanța !

Șagă

Sfadă crapă, crapă de necaz.

Ați băgat, boeri, de seamă, că de eri, de pe 'nserat,
Până astăzi dimineață Sfadă nu s'a mai certat !

Pricină

Il deochi !

Cucuvae

Curat minune !

Șagă

I-a cobit și Cucuvae !

Piei din fața mea !

Sfadă (lui Șagă)

Pricină

Măi Șagă, lasă gluma, că te tae !

• **Șagă**

Nu căscă Zbârciog !

Zbârciog

Dă-mi pace !

Șagă

Ce sămânță de viteaz !

Uite-l, doarme de-a'n picioare !

Dojană

Parcă tu ai fi mai breaz !

Zbârciog

O s'ajungi și tu ca mine!... Mai așteaptă să te coci !

Șagă

Bine, moșule, dar nimeni nu te pune ca să joci.
N'o să zburzi, pricep, firește, însă nici nu moțai !
Ce-i o noapte de veghere ?

Zbârciog

Când nu poți nici ațipi ?

Șagă

Uite'l cască !

Dojană

Laș' să caște. Maica mea, ce om hapsân !

Zbârciog

Toată noaptea, în picioare, pentru mine, om bătrân !
Altă dată...

Șagă

Altă dată mai făceai și serenade ?
Sfadă nu făcea de astea !

Dojană

Șagă, fii mai cum se cade !

Sfadă

O să-i viu de hac acuma !

Șagă

Sfadă, nu te oțări !

Ia, o glumă !

Sfadă

Toată viața te-am urât și te-oi uri!
Că te tine nici necazul, nici mâhnirea nu se prind.
Lumea sângeră și moare, el petrece flecărind!

Șagă

Eu, ca vremea! Sorții lumii n'o abat, nici n'o avântă!
Uite, zorii se revarsă! Iată, păsările cântă!
Nici măcar o adiere ce-ar aduce cu'n suspin
Se deșteaptă toată firea, și e vară, cald, senin
Brazda dornică de viață se îmbată de lumină
Și voios vor râde 'n soare toate florile 'n grădină
Iar aici și pretutindeni numai jale și prăpăd
Uite-așa e vremea!

Zbârciog (către cel care intră)
Spaimă!

Șagă (singur)

Ce știu ei din câte văd!

Pricină

Ce e Spaimă?

Dojană

Spune iute!

Sfadă

Haide spune!

Spaimă (coborând)

Ce să fie?

Eu mă tem să nu s'abată peste noi iar vre-o urgie,
Ca mai an cu bietul Costea și cu-atâtea maziliți
Fiți, boeri, cu ochi 'n patru, luați seama ce grăiți!
E furtună! Și furtuna abătută la palat
Va răzbi în toată țara... O, și Trăsnet-Impărat
Poartă fulgere în ochi-i, și la față-i cătrănit
Și tot blăstemă și strigă...

Pricină

Il cunoaștem!

Șagă (aparte)

E trăsnit!

Spaimă

Și de colo până colo se tot plimbă prin odae...

Cucuvae (făcându-și cruce)

Doamne 'ndură-te de mine!

Șagă

Nu mai plânge Cucuvae!

Spaimă

Ba zicea, că dacă astăzi toate 'n țară merg ca racul
Nu'i de vină nici poporul și nici Vodă, nu!

Sfadă

Ba dracul!

Spaimă

Ci de vină sunt boerii, c'ar fi niște papă-lapte
Și curtenii mai cu seamă.

Dojană

Cum, curtenii?

Pricină

Toți?

Spaimă

Toți șapte!

Că de astăzi înainte el va fi fără de milă
Că boerul și moicul câte fac le fac în silă
Și că 'n țară, câți se află, toți sunt proști și toate's proaste,
Că nimic nu mai așteaptă dela noi ori dela oaste
Că feciorii noștri 'n luptă anin arma la oblânc,
Că dau bir cu toți fugarii, că dușmanul mai adânc
Va pătrunde și că țara va fi pară — vâlvătae! —
Că s'a pripășit o cobe...

Șagă

Asta da, — e Cucuvae!

Dojană

Da, e drept că biata țară este astăzi încălcată
De dușman, că 'n piepturi geme inima însângerată
Că subț brazdă dorm flăcării odihniți spre fala țării
Că dușmanul ne lovește crunt în culmea desperării,
Că ard satele de vale și ogoarele's pustii,
Că nebună fuge gloata de femei și de copii,
Însă lesne va'nțelege cel ce știe să ghicească
În cruzimile osândeii toată grija pârintească,
Toată dragostea lui Vodă de boeri și de moșie,
Că el n'a grăit din suflet, ci ca omul în mână.

Sfadă

Da, așa e. Vodă-i aspru, dar e bun.

Cucuvae

Nemărginit.

Șagă

Mai ales de-un an încoace, cam de când te-a procopsit.

Zbârciog

D'apoi Doamna ?

Spaimă

Toată noaptea n'a putut găsi hodină

Și se tângue într'una după fată și suspină.

Că Domnița-i era viața și nădejdea și vederea

Și 'n iubirea ei gingașă își găsise mângâerea.

De-ați vedea-o cum își mușcă mâna-i albă, de mânie,

Și ce palidă-i la față de nesomn, — ce străvezie !...

De-ați vedea-o cum se frânge din mijloc, când se'ncovaie !—

Și de plâns i-s limpezi ochii,— ca și cerul după ploaie ! —

Pricină

Biata Doamnă !...

Spaimă

De Domniță nici-o știre ?

Dojană

Nici-o veste !

Pricină

Cine știe ? Au furat-o din pădure...

Zbârciog

Ca 'n poveste !

Cucuvae

Poate c'a pierdut cărarea rătăcind, — și teamă mi-i...

Șagă

Poate-a rătăcit anume după pofta inimii.

Dojană

Când e vorba de Domniță nu 'ncap glume !

Spaimă

Oh, Zbârciog,

Dacă dușmanu-a răpit-o și o ține-acum zălog ?

S'o răpească ?

Zbârciog

Sfadă

Cum, dușmanul ?

Șagă

Nu vă temeți, e o faimă
Să 'ngrozească ! Nu de geaba i-a zis cine i-a zis : Spaimă.
S'a 'ntâlnit și Spaimă-odată, rătăcind pe lângă stâne,
Cu un lup, pe care lumea îl văzuse că e câne,
Și-a 'nceput să strige : lupii !... E un basm, dar să vedeți,
Când ți-o spune Spaimă basmul mai te bagă în sperieți !..

Pricină

Uite, soarele s'arată după culme.

Șagă

Ce voios !

Dojană

Parcă 'și râde de durerea noastră...

Cucuvae

Cât e de frumos !

Zbârciog

Încă-o noapte prăpădită în nesomn și așteptare !

Sfadă

Nici-o rază de speranță nicăeri, măcar în zare.

Pricină

Șagă nu se sinchisește, râde 'ntr'una și se 'ngrașă.

Zbârciog

Și's trudit de neodihnă, parcă m'ar fi scos la prașă.

Șagă

Tinerețe, tinerețe cum te treci !

Dojană (muștrător)

Măi Șagă, frate !

Zbârciog

Râzi, că nu trăești ca mine numai zile numărate...

Pricină

N'are suflet.

Dojană
N'are minte.

Spaimă
Nici rușine

Sfadă
Nici obraz.

Țara geme, curtea plânge, și el râde, face haz.
Eu mă mir cum de te rabdă Dumnezeu să mai trăești!

Pricină
O să crape el ca mâine!
(Coboară în grădină cu Sfadă)

Spaimă
Nu mai râzi?

Șagă
Să mă slăbești!
Ce știți voi? Voi știți să râdeți, ori să plângeți la poruncă.
Voi vorbiți de vitejie și de cinste și de muncă?
Azi fiindcă Vodă geme de durere, căci îl doare,
Luați poze 'ndurerate, v'ați schimbat în bocitoare
Dar în fiecare vorbă e minciuna care strigă.
Ce știți voi din suferința celor fără mămăligă?
Ce știți voi din toată jalea văduvei ce plânge 'n drum?
De moșneagul, care și vede avuția 'ntreagă scrum?
De femeia pângărită, de orfanii fără tată?—
Oploșiți pe lângă Vodă fiecare 'n parte cată
Ca să tragă tot folosul pentru sine și ai lui.
E război și țara geme? — E bătrân Zbârciog.

Zbârciog
Ce spui?

Șagă
Zic că ești bătrân, moșnege! — dar boerul Cucuvea
Cum de n'a pornit la luptă? — Nu s'o fi 'ndurând de strae.
Să le murdărească glodul de prin șanțuri? — N'am dreptate?
Dar Pricină? — la te uită, cât un om și jumătate!

Dojană
D'apoi tu?

Șagă
Și eu firește.

Sfadă (lui Pricină)

Vezi să nu culegi măsele!

Şagă

Da, mi-e foarte dragă lupta, dar mi-e milă şi de piele!

Pricină (lui Sfadă)

Nu te 'ncumeta cu mine!

Spaimă (lui Şagă)

Eşti un suflet negru, hâd!

Şagă

Se prea poate, nu ştiu bine.

Cucuvae

Dar ce ştii?

Şagă (sentenţios)

Eu ştiu să râd!

SCENA II-a

BOERII. - IMPARATUL

Crainicul (vestind)

Impăratul!

Impăratul

Ce e Şagă larma asta din grădină.

Şagă

Se sfădesc, Slăvite Doamne!

Impăratul

Cine?

Şagă

Sfadă şi Pricină

Impăratul

Se sfădesc ca şi ȝiganii pentru-o mână de gogoşi.
Ia te uită: Sfatul Ţării!

Zbârciog

Doamne!

Impăratul

Niște caraghioși!
 Vă sfădiți! Ori nu v'ajunge cât vă dau și cât vă 'ndop?
 Doamne, cum nu dai pe lume înc'odată un potop!
 Mă cutremur de mânie, că dușmanul ne-amenință
 Și boerii stau de sfadă.

Sfadă

Doamne!

Impăratul

Sfânta biruință
 Cere trudă, cere jertfă, cere sânge.

Dojană

Il vom da!
 Poruncește numai, Doamne, căci voința e a ta.

Șagă

Lesne-i a vorbi! Boerii se cutremură de sânge;
 Cucuvae cât ce-aude, și 'ncă parcă-i vine-a plânge!

Impăratul

Și pe lângă toate astea port în suflet înc'o rană...
 Cine'i dus după Domniță?

Pricină

S'au dus Vifor și Prihană.

Impăratul

Nici-o veste! Toată noaptea nici-o veste!

Zbârciog

Pân' acum!

Impăratul

Le-ați dat ordin ca s'apuce fiecare pe alt drum?

Pricină

Da... Prihană tae drumul prin pădure spre izvor,
 Iară Vifor se coboară spre pârâu.

Impăratul

E 'ngrozitor!
 Dela fete nu poți scoate nici-o vorbă cu 'nțeles.
 Să se piardă prin pădure? Se plimba destul de des!
 Nesfârșită e pădurea de din vale de castel,
 Dar de mică deprinsese s'o cunoască... — Viorel,

Cel mai drag vlăstar al nostru, — Dumnezeu să-l odihnească
 Se 'ndrăgise de pădure și-i plăcea să rătăcească
 Furișându-se de paznici, de cu mic, și Viorica
 Tot atâta de hoinară nu știa nici ea ce-i frica.
 Parcă-i văd gonind zburdalnici, cu picioarele micuțe
 Printre maldărul de frunze deschizându-și potecuțe.
 Și-i aud numind copacii pe tot drumul spre Umbrar.
 Țasta-i paltin, Țasta-i carpen, uite-un frasin, și-un stejar !
 (cu un gest, ca și când ar stăvili amintirile)

Eh ! — Din zbuciumul dorinței ce frământă tinerețea
 Nălucirea amintirii mai alină bătrânețea...
 Ce ciudată 'nlanțuire de gândiri !

(revenindu-și)

Cum ? Ce spuneam ?

Numai jertfa întreține vie dragostea de neam.
 Am jurat, când tras-am spada de oțel răzbunătoare
 Ca să nu se'ntoarcă 'n teacă decât doar biruitoare !
 Ați văzut cum știu să moară pentru țară toți ostașii
 Arătând că'n vitejie nu-și desmint înaintașii.
 Dar norocul biruinței, sfânt și ademenitor,
 Eri eră de partea noastră, astăzi — e de partea lor.
 Mi-e tot una ! Intr'o țară, nu de slugi, ci de stăpâni,
 Orice jertfă-i închinată biruințelor de mâni.
 Știți, boeri, ce vrajbă veche, de prisos a vă mai spune,
 A săpat pe veci abisul dintre noi și Crai-Apune,
 Și 'nțelegeți, că dușmanul, câtă vreme nu'i răpus,
 Cu o lacomă dorință ne pândește din Apus.
 Să-l răpunem !... Astăzi însă biata țară-i încălcată
 Iar vitejii mai de seamă zac sub brazda 'nsângerată.
 Oastea noastră 'npuținată n'ar putea să se măsoare
 Cu dușmanul, — să s'arunce către el biruitoare.
 Și de-aceia vă cer sfatul și vă 'ntreb : ce socotiți ?
 (Boerii se privesc pe sub gene tăcuți. — După o clipă de așteptare)
 Nu răspundeți ? Sfatul Țării nu'mi răspunde ? — Ce gândiți ?
 (După o pauză, boerilor cu capetele plecate)
 Ați muțit ? Vorbește Sfadă ! Ce socotiți ? Vreți umilință ?

Sfadă

Eu, să zic ce zice Spaimă, că e sfetnic de credință.

Impăratul

Și ce zice Spaimă ?

Spaimă

Doamne, eu — ce-o spune și Zbârciog,
 Că-i bătrân și știe multe.

Impăratul

Zi Zbâriog! Ce crezi?... (poruncitor) Te rog!

Zbârciog

Prea slăvite, bătrânețea mea să fie chezășie
 Că vorbesc precum mi-e gândul, fără nici-o vrăjmășie.
 Dumnezeu mă 'nvrednicise cu destule vitejii
 Chiar din pragul tinereții... Doar Măria ta le știi!
 Dar și 'n toiul bărbăției, după voia sfintei soarte
 In impas și 'n biruință, eu — nu m'am temut de moarte.
 Și cu gând de răsplătire nu v'am stat nici când în cale.
 Ce-am primit — a fost din voia darnică-a Măriei Tale.
 Și la ori și ce ispită ținând piept, am fost o stâncă
 Neclintită în credință și 'n supunere adâncă,
 Inșă, Doamne, nenorocul stăruiește să ne pască
 Și zădarnic ai mai cere ce-a pierit să mai renască.

(mişcare din partea Impăratului)

Nu cârtim nici noi de oaste, că's din moși-strămoși eroi,
 Dar ce-aștepți din vitejia celor flămânziți și goi?
 Și-apoi țara, Doamne, geme...

Impăratul (îngănând)

Țara geme! — Ce vrea țara?
 Vrea s'aleagă umilița, sărăcia și ocara?
 De-așa țară mi-ar fi scârbă, iar de voi, m'ar prinde mila!
 Țării trebuie să-i facem fericirea cu de-a sila!

Dojană

Cu de-a sila, Doamne! — Inșă, omul, cel mai îndrăzneț,
 Cată către biruință, dar se 'ntreabă și de preț
 Cât ne ține fericirea ce râvnim, Măria Ta?
 Ține scump la vremea asta și ne doare!

Impăratul

A, — așa?
 Va să zică pe tocmeală la tarabă ca'n dugheană?
 Nu se uită cu'nlesnire ce-ai deprins de mic, Dojană!
 Ai dreptate, căci cavaful care-ai fost tot n'a murit! —
 Te-am făcut boer, Dojană, și-ai rămas ce te-ai trezit
 Sfadă, ești și tu cu dânșii?

Sfadă

Ești stăpân și faci ce'ți place!
 Ne ceri sfatul îți dăm sfatul, ne ceri jertfe, le vom face!
 Inșă nu'ți putem ascunde adevărul, — și e crud.

Impăratul (mișcat)

Sfadă, ești și tu cu dânșii? — Parcă nici nu mai aud!
Ce spuneai, că adevărul...?

Sfadă

Nu ți-l vom putea ascunde!
Jalea ta e și a noastră, dar și-a țării ne pătrunde!

Impăratul

Să mă 'nchin lui Crai-Apune, eu și țara? — Asta vreți?

Dojană

Doamne, în trecutul nostru sunt asemenea poveți!

Impăratul

O, trecutul! — Suferința lui e sfântă și o 'nțeleg!
Ei știau să dea măsura forței unui neam întreg.
Căci la capătul sfortărei numai vine resemnarea,
Pregătind, nu umilința, din potrivă răzbunarea!
Pe-atunci mică eră țara, dar ce mari erau strămoșii!
În primejdii stau voinicii, în izbândă, voinicoșii!
Dar cu pilde dintr'acestea căutând să ispitești,
Te pricep acum, Dojană, și ce poți și cine'mi ești!
Nu 'nțelegi, că prăbușirea unui neam din culmea lui,
Ar fi moartea?

Pricină

Moartea țarei?

Impăratul

Ar fi moartea! — Nimănu!

Nu'i străină suferința celor fără de cuvânt
Toate satele's cenușe, morții nu mai au mormânt.
Ca lăcustele, dușmanii potopesc flămânzi tot locul
Nimicind pân' și puținul cât nu'l mistuise focul.
Și ne sângeră în suflet tot prăpădul abătut —
Trăsnet-Impărat le știe, totuși nu se dă bătut.
Cât mai sunt oșteni ce luptă și nu blestemă, ci mor
Eu voi fi potrivnic vouă și voi sta de partea lor!
Dau poruncă ca de'ndată noi oștiri să se ridice!

Cucuvae

Toată țara e'n potrivă, Doamne!

Impăratul

Țara? — Cine zice?

(Eșit din fire, Impăratul se năpustește către una din ferestre, o deschide dintr'o smuncitură, și strigă unui om din stradă)
Moșule! — Ia sue 'ncoace! — Eu te chem... Da, împăratul!

SCENA III-a

Impăratul

Ești bătrân de tot, moșnege!... Poate ți-ai uitat veleatul ?

Moșneagul

L'am uitat, slăvite Doamne, însă ce nu pot uită
E rușinea, ce ne vine de la slăbiciunea ta.

Sfadă (amenințător)

Nu te 'ncumetă, mojice! — Impăratul îți grăește...

Impăratul

Lasă'l, Sfadă, să ne spue tot ce va voi. — Vorbește!

Moșneagul

Eu nu știu meșteșugire... Tălmăcesc doar gândul meu:
Știu, că 'n față e 'mpăratul; — de-ar fi însuși Dumnezeu,
Cum nu i-ași putea ascunde lui aceia ce gândesc,
De-o potrivă înainte-ți gândul ți-l desvăluiesc.
Da, rușinea noastră vine dela slăbiciunea Ta.
Sunt bătrân, de ce m'ași teme ca s'o spun, când e așa!
Trăsnet-Impărat odată era aspru și temut,
Multe capete 'n țărână la poruncă-i au căzut.
Dar stăteai spre cinstea țării, deși mulți ți-au zis «păgân».
Un popor, ca și-o femeie, au nevoie de-un stăpân!

Impăratul

A, moșnege, cuminția ta, voi ști s'o prețuesc.

Moșneagul

Nu te potrivi la oameni, mulți nu știu nici ce grăesc.—
Că vorbeam așa deunăzi cu Catinca lui Stamate
Se plângea, că de trei zile ochiul stâng i se tot bate,
Că-i semn rău; —se teme, biata, că Lisandru-i e plecat.
(Să mă ierți slăvite Doamne, — oameni dela noi din sat
Dar vă spun așa o pildă fără nici un gând pismaș)
Se plângea că nu mai are dela dânsul vre-un răvaș
Și că dac'ar fi să'l piardă blestematul de război
Ea și-o face seama... Vorbe! — Și i-am zis: ei sunt eroi!
Clătinând din cap, răspunse: — (ce-o fi vrut să înțeleagă!)
— Ești erou un an de zile și olog o viață 'ntreagă!

(după o pauză)

Doamne, sunt și dintre-aceștea, dar cei mulți și cei cumiști
Uită dorul de nevastă, de copii și de părinți,

Uită ori și ce nădejde de noroc, ce'î înfloară.
 Și 'mplinindu-și datoria pân' la capăt, știu să moară !
 Și Ruxanda a lui Sandu, o vecină de la noi,
 Bejenariță sărmana, cu bărbatul în război,
 A fugit luând cu dânsa doar copilul și-o năframă.
 Și-a purtat trei zile pruncul mort la sânul ei de mamă.
 Și dăunăzi abătută, când îl puse în pământ
 N'a rostit măcar o vorbă de ocară, un cuvânt,
 Ridicând spre ceruri ochii, blând ca pentru 'nchinăciune,
 A zis numai: «Doamne-ajută-i și lui Sandu să-l răzbune !»
 Și Ruxanda, biata fată, avea boi și bătătură....
 Rabzi și taci oricât de multe, când ai minte și măsură !
 Iată eu, nu că mă laud, eu i-am dat cu drag pe toți,
 Mi-au murit cu cinste 'n luptă un fecior și trei nepoți.
 Mi-erău dragi, copiii taichii, și-ași fi vrut la bătrânețe
 Să-mi rămâe ei drept sprijin dulce, ca să mă răsfete.
 Dar acum, când știu durerea de-a fi singur, eu v'ași spune :
 De-ași avea doar unul singur, l'ași trimite să-i răzbune.

Împăratul (bătându-l pe umeri)

Moșule, nu poți fi singur, du-te, spune la tot satul,
 Că mai ai pe lume-un prieten, cât trăește împăratul !

Moșneagul

Mulțumesc, slăvite Doamne, însă prietenia ta,
 Doar atunci ne-o fi tovarăș, dacă ne vei răzbuna !
 Țara toată ți-e 'mpotrivă !

Împăratul

Mie ?

Moșneagul

Da. — Cu dinadins.

S'a zvonit, că Împăratul vrea ca să se dea învins.
 Să n'o faci, mărite Doamne ; — ia copiii, ia și bătrâni,
 Dar ne scapă de ocara grea a zilelor de mâni,

Împăratul (ieșindu-și din fire)

A, de-aceia mi-e 'mpotrivă țara, frate Cucuvae ?
 La minciuni meșteșugite capul încă te mai tae ! —
 Mă cinsteau mai mult boerii, când mă porecleau «Casapul»
 Azi cutează să mă mintă !

(mișcare)

Cucuvae

Doamne !

Impăratul

Taci! Te doare capul!
Da, rușinea noastră vine dela slăbiciunea mea!
Ai dreptate tu, moșnege.

Cucuvae (incercând o scuză)
Doamne eu...

Impăratul

Taci, piază rea!
Nu te teme pentru tine, nu — căci eu mă osândesc.
Numai eu sunt vinovatul! Doamne, simt că 'mbătrânesc!
Azi mă birue dușmanul și mă minte Sfatul țării
Toată truda mea de-o viață e pe marginea pierzării
Țara, căreia 'ntr'o vreme singur îi eram străjerul.

(după o clipă)

— Erau toate altfel până nu'mi murise, temnicerul.
Simt că 'nviorez, sunt tânăr, Țara mea să nu te temi!
În curând trezi-voi iarăși tot norocul altor vremi.
Da, povața ți-e 'nțeleaptă, voi fi aspru și păgân:
Un popor, ca și-o femee au nevoie de-un stăpân!

(întorcându-se către Cucuvae)

Tu, jupâne Cucuvae. —

Cucuvae (rugător)
Voi ști, Doamne, să mă port...

Impăratul

Și de scapi azi de osândă, pentru mine tot ești mort.
Nu ești vrednic să'mi fi sfetnic. Du-te!

Cucuvae

Vreau să ispășesc...

Impăratul

Du-te — atunci de luptă 'n rândul oștilor ce biruesc.
Să fii vrednic de iertare, cum ești vrednic de osândă.

(Cucuvae se pleacă umilit și iese)

Zbârciog

Ce 'nțeleaptă ți-e povața, Doamne!

Impăratul

Totuși prea e blândă.

SCENA IV-a

ACEIAȘI. DOAMNA. FETELE

Doamna

Doamne, m'am speriat de larmă și am îndrăznit să vin.
Ce te-a mâniat?

Impăratul

Nimica. — Ia, o cobe mai puțin!

Doamna (îclinându-se)

Doamne, voia ta!

Impăratul

Moșnege, du-te, spune cui te știu
Că de jalea țării mele mi-i tot sufletul pustiu,
Dar că voia lor s'o face și'n curând i-om răzbună
Dumnezeu te aibă'n pază!

Moșneagul (plecându-se)

Să trăești, Măria Ta!

(Pajul Dor străbate fundul scenei. Fetele îl urmăresc cu privirea).

Mioara (Floarei)

Abătut ce-i Dor, sărmanul paj, și ce căutătură...

Floarea

Da, de două zile plânge și n'a dus nimic la gură.

Mioara

Mult îl răsfața Domnița!

Floarea

Suferă și se cunoaște:

Mioara

Și ce tras mai e la față; mai că nu l'ai recunoaște!

Impăratul (întinzându-se către grupul împărătesei)

Doamnă, nu mai stă mahnită, că's destul de amărât
O să vină.

Doamna

«O să vină»! — Toți nu'mi spun decât atât.
Dar ași vrea doar unul singur, să mă 'ntâmpine grăbit
Și să'mi strige 'n gura mare: Doamnă, iat'o; a venit!
Înșă n'are să mai vină.

(plânge ușor)

Impăratul

Va veni! — Ce zici, Dojană ?

Dojană

Doar s'au dus în cercetare însuși Vifor și Prihană.
În zădar te tulburi, Doamnă.

Doamna

De s'au dus, de ce nu vin ?

Zbârciog

O să vină.

Doamna

«O să vină»! — Vorbă plină de venin.
— Oh, Zbârciog, o mamă numai poate ști ce sufăr eu.

Zbârciog

Toate lacrimile voastre picură și'n pieptul meu.

Doamna

Nu, Zbârciog, o mamă numai le-ăr putea lua în samă.

Zbârciog

Ba și eu.

Șagă (lui Sfadă)

Zbârciog, sârmanul, n'a fost nici odată mamă.

Sfadă

Ține-ți gura!

Pricină (șoptit)

Tii! Sârmanul Cucuvae!

Spaimă (asemenea)

Nu i-am spus ?

Șagă

Să se ia cu Vodă 'n cârcă!

Pricină

Ceasu rău!

Spaimă

S'a dus — s'a dus!

Impăratul (de câte-va clipe în mijlocul fetelor)

Iar nu vă 'nțeleg nimica!... — Zi, Mioafo, cum a fost ?

Mioara (podidind-o lacrimile)

Doamne !

Impăratul

Fato, lasă plânsul, — altfel n'o să-i dăm de rost.
Vreau să știu anume locul unde-ați fost când s'a perdut.

Mioara

Până 'n luminiș; la ulmul cel bătrân, ne-am mai văzut.

Impăratul

Și de-acolo ?

Mioara

Și de-acolo... (hohotele de plâns îi înecă glasul)

Impăratul

Iarăși plângi! Mă 'nebuniți!
Floareo, vino tu de'mi spune cum a fost. Hai vino !

Floarea

Știți.

Unde e Umbrarul ?

Impăratul

Bine.

Floarea

La Umbrar, când am ajuns...
Ne jucam de-a v'ați ascunse...

Impăratul

Știu.

Floarea

Domnița...

Impăratul

S'a ascuns.

Floarea

Da. — Și trebuia acuma noi să dăm de urma ei.
«Fiecare să apuce pe alt drum»!

Impăratul

Tu ?

Floarea

Eu ? — Spre Tei.

Impăratul (îndemnând-o,

Ei !

Floarea
Domnița 'n vremea asta ne 'ncerca.

Impăratul
Cum ?

Floarea Chiind.
Și am mers așa o vreme în neștire, rătăcind.

Impăratul
Dincotro venea...?

Floarea
Anume n'ăși putea... Din spre isvor.
Dar ecoul te înșeală în pădure. — Binișor
Mă strecor tot printre arbori... Uscăturile trosnind,
Imi părea în ori ce clipă c'o zăream — și dam s'o prind.

Impăratul
Tot mai chiuia Domnița ?

Floarea
Numai până la o vreme...
Cum mersesem prea departe începusem a mă teme,
Și pornii să strig pe fete... dar necăpătând răspuns
Mi-am zis: Vor ca să mă lase singură și s'au ascuns.
Și cum stam încremenită, singură, pierdută'n crâng
Începui să tremur toată... și-am pornit atunci să plâng.
(plânge)

Sfadă (în grupul lui)
Vodă-i plin de bunătate.

Șagă (ca pentru sine)
Numai bun să-l pui la rană.
(se aud trâmbițe)

Impăratul
Trâmbițașul! — Cine vine ?

Crainicul (vestind)
Prea Slăvite, e Prihană !

SCENA V-a

ACEIAȘI, PRIHANĂ

Doamna

Doamne, dac'ar fi găsit'o!

Impăratul

Să vedem ce ne vestește.

Doamna

Dar i-ași face lumea 'ntreagă.

Impăratul

I-ași plăti împărătește.

Doamna

Ei!

Prihană (fără răsufllet)

Măria - Ta.

Impăratul

Vorbește!

Doamna

Spune iute!

Prihană

Vă voi spune —

Impăratul

Iți fac dar orice mi-i cere, dacă vii cu vorbe bune.

Prihană (șovăind)

Doamne!

Impăratul (buimăcit)

Ce?

Spaimă

Nici nu 'ndrăznăște?

Doamna

Cum?

Dojană

Se'ntunecă la față.

Impăratul

Dar, de vii cu vorbe rele piei, de ții măcar la viață.

(Prihană vrea să fugă. — Impăratul pricepe și mânios îl apucă zmucindu-l).

A, tâlharule! — Vorbește!

Doamna

Spune, unde e Domnița?

Prihană (fără răsufllet)

Cercetat pădurea toată până'n deal la Frumușița.
Nici-o urmă.

Impăratul

Nici-o urmă?

Prihană

Nicăiri.—Doar doi săteni

Strejuind călări pe drumul, care duce la Poeni
Au văzut din spre pădure galopând vre-o opt fugari
Și gonind ca să-i ajungă, unul dintre armăsari
A căzut pe brânci 'nainte săgetat de o săgeată —
Erar opt și printre dâșii se părea a fi și-o fată.
Celălalt străjer, cu gândul ca să le atină calea
A smuncit de hăț în lături și-a pornit să taie valea.
Inșă le-a perdut de urmă.

Spaimă

Opt fugari călări și-o fată?

Impăratul

Și ce vrei să spui cu asta?

Doamna

Deslușește-ne odată!

Prihană

Imi împrăștiase ceata cercetașilor pe vale
Iară eu cu doi dintr'ânșii strejuiam... Deodată 'n cale
Ne'ntâlnirăm cu străjerul, cel de care vă vorbii.
Facem sfat... Ne dăm cu gândul, că fugarii-s înspre vii.
Și pornirăm într'acolo câte-și patru, dibuind
Drumul, care se tot perde... Dinspre culme, hăuind
Cât îl ține gura, iată, un arcaș gonea călare
— E de-ai noștri, zic! Dă'mi pinteni și pornim în goană mare.
Când s'ajungem pe la hanul părăsit, pe cât socot
Săgetat, se prăbușește val-vârtej cu cal cu tot

Nu trecu o clipă 'n urmă și o ploaie de săgeți
 Ne întâmpină din față... Eu le strig: Pe ei, băeți!
 Năvălim grămadă 'ntrânșii! Opt fugari ne tae drumul
 — Sunt puțini! și-au zis, se vede; — căci deodată tot duiumul
 Năpusti asupra noastră. Știu străjerii să se poarte,
 Căci se'ncinse-atunci o luptă grea, pe viață și pe moarte!
 Ne luptam ca lei, însă și fugarii erau zmei.
 Când să iau mai bine seama, morți străjerii câte-și trei.
 Dar în toiul luptei unul din fugari pieri deodată.
 Peste câmpuri și la pieptu-i ținea strâns o fată.

Doamna

O fată?

Prihană

Era fată, căci în goană vântu-i flutura cosița.
 Nu pot bănuî anume, dar mă tem c'o fi Domnița.

Doamna

Cum, Domnița?

Impăratul

Au furat-o?

Spaimă

Ce'ți spuneam și eu, Zbârciog?

Prihană

Poate eă's vrăjmași fugarii și o țin acum zălog.

Impăratul

Oh, nemernică făptură, ești nevrednic să porți spada!
 Bănuiai, că e Domnița și-ai lăsat să'ți scape prada?

Prihană

Erau opt, eu unul singur!

Impăratul (innebunit)

Și ce cați aicea viu?

Zbârciog

Să'ți fi adunat străjerii.

Prihană

M'am gândit; era târziu.

Impăratul

Te-ai gândit să scapi cu pielea! Te-ai gândit cum ai putea
 S'aduci vestea ce'mi sfășie inima!

Doamna (innăbușit)
Copila mea!

Impăratul
Pentr'o veste ca aceasta ștreangul e răsplata ta.
Ei, străjeri!

(arătând pe Prihană)
Legați-l bine!

Prihană
Doamne nu te mânia.
Nu-s de vină cu nimica.

Impăratul
Ești, — de vreme ce voesc!
Și-apoi mi-am ținut cuvântul, și cât meriți, îți plătesc!
(căt-re Străjeri)
Osândit prin ștreang la moarte. — Haide, duceți-l de-aci.

Prihană (înnebunit)
Blestemat ai fost o viață, blestemat pe veci vei fi!
(iese târit de străjeri)

Impăratul
Mă și blestemă tâlharii, nu i-ar mai răbda nici Cerul!
— Erau toate altfel până nu'mi murise temnicerul.

SCENA VI-a

BOERII. IMPĂRATUL. DOAMNA. FETELE apoi GINA
(Doamna în mijlocul fetelor, plânge)

Zbârciog (Doamnei)
Mie tot nu'mi vine-a crede.

Mioara
Nu mai plânge, faci a rău.

Impăratul
Pentru-atâți tâlhari de codru trebuiește și-un călău!
A, or să se schimbe multe în cuprinsul țării mele,
Da, boeri de vreme nouă, dar îmbătrâniți în rele,
Multe-au să se schimbe'n țară, căci de astăzi înainte,
Nimeni n'o veni cu-o veste rea și nimeni nu m'o minte!

Dojană

Relele sunt pentru oameni.

Impăratul

Nu și pentru împărat!

Și cu toți boerii ăștea, da, voi fi neîndurat!..

Vreau ca însăși Sfatul țării, el, să'mi tremure de frică...

Bine-i zis, că orice pește de la cap întâi se strică.

Capul!.. Oameni's de treabă, toți sunt foarte cum se cade.

(scrășnind)

Numai capul,—asta-i strică!

(după o pauză)

Am ajuns ca să mă prade

Toți tâlharii!—Crai-Apune râde'n pumni!—Dar o să'mi pice

El în labă.—Am dat ordin noi oștiri să se ridice!

Și de-acuma, a,—pe nimeni din boeri nu'l vreau pitit.

Tu, Pricină și tu, Șagă, veți lupta!

Șagă (aparte)

Ne-a pricopsit!

Impăratul

Tot țăranul și la muncă și la moarte cel dintâi!

Voi de-a gata, doar la praznic!

— O, sărmanii mei flăcăi!

Risipite în câmpie tinerile voastre trupuri

Fără groapă, fără cruce!—Voi, ca trântorii din stupuri

Vă hrăniți cu cea mai bună miere și vă înmulțiți!

Ce știți voi din suferința celor mulți? Vă 'ntreb, ce știți?

Nu, nimic din toate astea!—Voi la praznic doar, de-a gata!

Și dușmanii 'mi fură țara și avutul, pân' și fata!

Doamna (către fata care intră ca o furtună)

Gina.

Gina

Doamnă! — Pe Prihană..?

(Doamna tace. Toate fetele pleacă capul. Gina aleargă către Trăsnet-Impărat)

E al meu, Măria-Ta.

Impăratul

Ce spui tu?

Doamna (blând)

li e logodnic.—Iartă-l!

Impăratul (răstii)

Cum?

Gina (rugătoare)

Il vei ierta!

Impăratul

Niciodată! — Oh, tâlharul! Să mă blesteme?

Mioara (înlăcrămată)

Părinte!

Gina

Nu-i lua în seamă, Doamnă. Poate și-a eșit din minte?
Căci îl știu că-i ce-l mai vrednic și ți-e cel mai de credință.
Și gândește și la viața mea, la câtă suferință
Răspândești c'o vorbă numai într'o clipă de mânie.
Dacă-l ierți, nu-i slăbiciune, Doamne, ci mărinimie!
Și nu e alt dar ce-ar prinde pe un Domn mai minunat.

Impăratul

De prisos orice mi-ai spune.

Gina

O, dar ești neîndurat!

— De copil tu pe Prihană îl cunoști; — cu ce-a greșit?
Ce-a putut greși Prihană?

Impăratul (ironic)

Da, da, — e neprihănit!

Gina

Și dac'a greșit, Părinte, iată'ngenunchez plecată,
Și cerșesc iertarea, care n'am cerut-o niciodată.

Impăratul

Pentru ticăloși ca dânsul nu-i iertare și nici milă.

Gina

Ai, Măria-Ta, tu însu-ți o Domniță, o copilă.
Eu îi sunt ei cea mai dragă și ne-ai spus adesea-ori
Când stăteam la sfat noi două: — Uite, parc'ați fi surori!
Și privirea-ți părintească blând ne binecuvânta!
M'ai deprins să cred, stăpâne, că's puțin copila ta.
Și de-aceia ca pe-un tată îndrăznesc să te mai rog:
Nu-l da morții pe Prihană, că-i al meu!

(cade cu fața la pământ înnăbușită
de hohote de plâns).

Impăratul (luând seama)

Tu plângi, Zbârciog?
Ai îmbătrânit, moșnege, ai îmbătrânit de tot!

(Vuetul mulțimii, care vociferează
la poarta Castelului, răsbate
până în sală).

Ce e larma asta ?

Crainicul (aiurit)

Doamne, nici nu știu... și nici nu pot...

Impăratul (coborând către crainic)

Ce te'ncurci așa ? — Ce tremuri ?

Crainicul

Lumea... ce s'a adunat...

Să privească... pe Prihană...

Impăratul (tresărind)

Cum, l-au și... ?

Crainicul (aprobând)

L'au spânzurat.

(Mișcare. Impăratul însuși se cutremură
o clipă, pricepând că iertarea nu mai poate
veni dela dânsul, dar se stăpânește și își
revine. Gina se ridică nebună cu un gemăt
lung, deschide ochii mari, se prăbușește și
cade din nou. Fetele aleargă s'o ridice și
vor s'o scoată pe brațe).

Gina

A! Prihană!

Impăratul (Crainicului)

Ce vrea lumea ?

Crainicul

Ne întreabă... ce greșeală ?..

Impăratul (aspru)

Du-te, spune, că 'mpăratul nu dă nici-o socoteală!

O fată (ducând-o de braț)

Haide, Gino !

Mioara (asemenea)

Nu mai plânge !

Floarea (asemenea)

Vino!

Doamna (mișcată)

Ce nenorocire!

Gina (aiurită)

Ce mă fac?

Impăratul

Ce-a zis?

O fată

Ce face ea de-acum?

Impăratul (sălbatec)

La mănăstire!

— CORTINA —

ACTUL II-lea

Sala Trenului

SCENA I

DOAMNA. FETELE. O BABA, apoi IMPARATUL

Mioara

Zvârle bobii, babo !

Baba (ghicind)

Maică, ai o inimă aleasă

Ești bogată și ești mare, parc'ai fi împărăteasă !

Fetele (făcând haz)

Parc'ar fi împărăteasă !

Mioara

Vezi, că e, de bună samă !—

Baba

Să trăești !— Dar amărâtă, mult, ți-e inima de mamă !

Doamna (oftând)

Amărâtă.

Floarea

Biata Doamnă !

Baba (cercetând bobii)

Parcă ți-ar lipsi ceva...

Și ți-e tare de aproape... Vre-un copil...

Doamna (nestăpânită)

Copila mea !

Baba

Hm ! Ce drum se tae !... Cale de departe !... Uite aci !
Parcă-i foarte bucuroasă...

Doamna

Cine știe cum o fi!

Baba

Un flăcău voinic și chipeș e tovarășu-i de drum.

Mioara

Spui prostii!

Floarea

Prostii.

Doamna

Furată de vrăjmași!

Baba

Ba nici de cum.

O să vină.

Doamna (bucuroasă)

O să vină! — Ți s'arată ție-anume?

Baba

O aduce un prieten, un străin din larga lume.

A, mi-e groază!

Floarea

Ce e?

Mioara

Spune.

Baba

Moarte, maică, și păcat...

Un blestêm...

Doamna

Blestêm?

Baba

Blestêmul sângelui nevinovat!

Celui ce'și va da viața, ca s'abată urgisirea

Inchină-va și Domnița tinerețea și iubirea

Și viața ei întreagă va fi plâns și 'nchinăciune.

Mioara

E nebună baba asta!

Doamna

Taci, bătrâno, nu mai spune!

Baba

Maică, bobii niciodată n'au mințit de când ghicesc!
 Pentru ce-au greșit părinții și copiii pățimesc!
 Prea mult sânge curge, Doamnă, din porunca-i ne'nfrânată,
 De e Domn în țara asta să nu uite că-i și tată.
 Că deapănarea blestemul unei inime curate
 Ca și trăsnetul din ceruri crunt asupra-ne s'abate.

(Impăratul, care intrase asupra ultimelor
 versuri hohotește de râs. Apoi, coborând).

Impăratul

Impăratul ce nu râde niciodată astăzi râde...

(scuturând'o de umeri)

Babo, când arunci cu bobii, mai gândește-te la găde.
 Mai ales când ești la Curte și cât Domnul nu e mort.

(scrișnind)

Poate-ai vrea să'mi fii și sfetnic, să mă 'nveți cum să mă port?
 Nu știu, zău, ce mă oprește, să te trec pe ceia lume!
 Imi bat joc și de blesteme și de bobii tăi!

— Ce glume!

Să vă potriviți la vorba unei babe mincinoase
 Doamnă — atâta de 'nțeleaptă, fete — atâta de frumoase!

(râde)

Ii! Nici răsul nu-i a bine, când nu e la timpul lui.
 — Du-te, babo! Impăratul nu dă sama nimănu!

Doamna (fetelor care ies)

Așteptați-mă'n grădină; voi veni și eu curând.

SCENA II-a**IMPARATUL. DOAMNA**

Impăratul (Doamnei, care abia își stăpânește lacrimile)

Ași da zece ani din viață, doar să nu te văd plângând!
 Ce 'ți mor vorbele pe buze? Tu mi-ascunzi ceva!

Doamna

De mult

Ași fi vrut să'ți spun...

Impăratul

Vorbește 'mi.

Doamna

Nu te superi ?

Impăratul

Te ascult.

Doamna

Prea ești crud,—mă iartă, Doamne,—prea pripit ești la osândă.
Lumea murmură în juru-ți și blestêmul stă la pândă.
Nu uita c'avem o fată, una singură, a noastră,
Și frumoasă și plăpândă ca și florile din glastră.
Și că'mi tremură viața ca un strop de rouă 'n soare
Când o știu pierdută'n lume...

Impăratul

Taci, știi bine cât mă doare
Numai gândul... Ești nedreaptă, Doamnă, dacă socotești
Că'n durerea mea cea mută pot uita cât pătimești,
Pot uita că și Domnița sângeră 'n sufletul ei...
Vai, văzându-te cât suferi, sufăr pentru câte-și trei !
Tu numești cruzime-aceia ce eu cred că-i datorie,
Când dușmanul laom cată către sfânta-ne moșie.
Nu ; când pentru țară-atâtea luptă, sângeră și mor, !
Eu nu pot fi numai tatăl, sunt și Impăratul lor !
Pentru'n Impărat nu-i dușmân de temut ca slăbiciunea —
Câte-odată-o simt în suflet ; se strecoară spurcăciunea
Ca un șarpe și mă roade... O aud spunând șoptit :
Ești și tu tot om, aibi milă, iartă celor ce-au greșit !
Și mă'nduplec pentru-o clipă, dar mă birui și-o înfrâng,
Ori și cât ar fi să sufăr eu,—nu mi-e iertat să plâng.

Doamna

Dar să nu te 'nbete Doamne, nici puterea.

Impăratul

O, puterea !

Nu-i decât o 'nchipuire ce-o dă chinul și durerea.
Căci cu cât lovești mai tare, ori ucizi pe întrecut,
Cu-atâta ești mai mare și cu-atâta mai temut.
Pe mormane de cadavre, dacă treci nepăsător,
Lumea 'ntreagă ți se'nchină, ești a tot biruitor.
(amețit de propriele-i cuvinte)
Voi fi crud, făr' de cruțare ; da, — voi fi neîndurat.
Numai sângele sfințește sceptra unui împărat !

Doamna

Doamne, voia ta !

(se înclină și ese în grădină)

Impăratul

Sărmana Doamnă ! Plânge...

(Chemând pe unul din pajii ce strejuesc intrările)

Pajul Dor.

(Pajul se apropie și se înclină. Pe figura lui se citește durerea care îi mistue).

Impăratul, părintește

Ce te-abate-atât ? Ce grijă...?

Pajul (plecat)

Doamne, grija tuturor.

Impăratul (gânditor)

Da, — Domnița !... Grija voastră-a tuturoră... dar și-a mea !

(După un răstimp)

Zi Curtenilor să intre !

SCENA III-a

IMPARATUL. BOERIL. CRAINICUL

Curtenii (intrând)

Să trăești, Măria ta !

Impăratul

Să trăiți, boeri.

(Crainicului)

Ce veste ?

Crainicul

Veste bună, prea Slăvite,

Oastea noastră 'mprospătată îi snopește, îi înghite...

De atacurile noastre au ajuns să se 'nspăimânte,

Și de-acum, cu poame acre lesne n'au să se încânte.

Impăratul (nerăbdător)

Mai pe scurt...

Crainicul

Pe scurt, Slăvite, sunt însuflețiți oștenii...

Eri am prins o sută'n luptă și'ntr'e ei trei căpetenii.

Iară morții, — cu duiumul !... Patru sate cucerite

De vrăjmaș, le-am smuls în grabă, fugărindu-i. Inzecite

Ne sunt prăzile 'n merinde și trofee.

Impăratul (mulțumit)

Foarte bine!

Du oștenilor salutul țării; du-le dela mine
Toată binecuvântarea mea...

Oh! parcă 'ntineresc!

Simt în mine tot trecutul, — tot trecutul vitejesc,
Când stăteam în fruntea oastei, când cu ghioaga într'o mână
Deschideam cărare'n câmpul plin de armia păgână
Răspândind în juru'mi moarte... Zeci de capete strivite
Iși holbau la mine ochii cu privirele 'mpietrite
Ochii bulbucăți de groază și de ură ne'mpăcată
Ochii ce nu'ți dau astâmpăr, nici nu-i poți uita vreodată.
Ce trufaș călca și calul peste leșuri omenești.
Când dădeam năvală'n gloată.

— Tu, Zbârciog, îți amintești?

Zbârciog

Da, Mărite Doamne, lupta nouă nu ne-a fost străină,
N'am gustat în tinerețe, multe ceasuri de hodină
Alte vremi erau, cu totul altă lume și alt suflet.
Cât ce se zvonea de luptă, toți zburau într'un răsuflet
Nu vreau să bârfesc pe-aceia ce destoinic luptă azi
Dar erau și alte vremuri și ce oameni: niște brazi!
Pe atunci eram în oaste Căpitan. Măria ta
Erai tânăr ca și mine... O, și cum ne desfăta
Lupta care se'ncinsese la Izvoare peste pod!
Se pornise împotriva-ți nu o oaste — un norod!
Stam cu sufletul la gură și priveam doar cum puhoiul
Se vărsa asupra noastră... Lupta'și ajunsese toiul.
Când deodată, Prea Slăvite, cum erai de mânios
Mi-ai smucit din mână ghioaga și-ai pornit vijelios.
Clocotea întreg văzduhul și de strigăte de luptă
Și de vaete amare!... Te-ai întors cu ghioaga ruptă
După ce-i împrăștiaseși și știai c'ai biruit...
Și plângeai, Mărite Doamne, când mi-ai spus: sunt fericit!

Sfadă

Da, și eu mi-aduc aminte lupta de la Scărișoara
Fulgere sclipeau în ochii tăi albaștrii ca cicoara
Și pe când asupra noastră porneau flintele să 'mpuște,
Învârtiați în mână ghioaga izgonindu-i...

Dojană

Ca pe muște!

(boerii rîd)

• Și la Balta ce izbândă!

Spaimă

Dojană

Da, izbânda dela Balta...

Spaimă

Era Vlad, frumos-minune, par'că l'au cioplit cu dalta
Tânăr Crai, voinic și țănoș se credea nebiruit.

Sfadă

Nu'și găsise omu nașul!

Zbârciog

Trăsnet-Vodă l-a snopit.

Spaimă

Vlad îmbărbăta ostașii îndemnându-i la tot pasul.
Dar cu paloșul în mână Trăsnet...

Dojană

li rețează nasul.

(Boerii râd)

Impăratul (visător)

Amintire, fără tine n'ar mai fi nici nemurirea
Și-am muri cu ori-ce clipă, dacă n'ar fi amintirea!
Mă revăd atât de tânăr, inimos, isteț, destoinic,
Dar aveam și'n tot ostașul, pe atuncea, un războinic.

(după o clipă)

Nu, nu, Crainice, și celor de acum le sunt dator
Prin izbânda lor de astăzi voioșia tuturor,
Voioșia, care-abate rătăcirea desperărei.—
Mai că nu mi-ași recunoaște sfetnicii din Sfatul țării!
Până eri, ploași boerii, nu cobeau decât a pace
Azi vorbesc de biruință.

Dojană (cu convingere)

Și-o râvnim.

Impăratul (bătându-l pe umăr)

Așa îmi place!

O, boeri, credința însă, în durere și'n impas,
Numai jos, la țărănime, neștirbită a rămas.
Ei nu plâng, și dacă sufăr, cântă numai de alean
Cum te-ascunzi nebănuită, scumpă piatră de mărgean!
Dragi mi's oamenii aceștia!— Nu i-ași fi lăsat pierzării
Chiar de mi-ar fi stat în cale însăși ei cu Sfatul țării.

Mi-au înfrânt dușmanii oăstea, însă nu i-au smuls credința.
Orice-am îndura, Dojană, e a noastră biruința !

(căt-re vestitor)

Bine, Crainice !

Crainicul

Porunca ?

Impăratul

Să învingeți !

Crainicul

Vom învinge.

(se pleacă în semn de închinăciune și ese)

Impăratul (de la fereastră)

Cum se scutură de floare pomii, uite, parcă ninge !

(boerilor)

Ne-a sosit de eri solia ce'mi trimite Crai-Apune.

V'am chemat anume astăzi. — Să vedem ce ne mai spune !

(unui paj)

Pot să între.

(urcă pe tron)

SCENA IV-a

IMPĂRATUL. BOERII. SOLII.

Primul sol

Crai-Apune, Prea Slăvitul meu Stăpân,
E grăbit; pân'la amiază de-ași putea să mai rămân
Și mă bucur, că grăbită Curtea voastră m'a primit
Fiindcă cele ce voi spune vor da mult de chibzuit.

Impăratul

Nu știu ce-ar putea aduce nou solia d-voastră,
Dar prea multă chibzuială nu prea stă în firea noastră.
Noi suntem ostași cu toții și ostașul iscusit
Chibzuește ce-o să facă, după ce a biruit.
Câtă vreme însă sorții luptei sunt cu Crai-Apune,
Ori și care ți-ar fi vestea, n'avem multe a vă spune.

Solul

Impărate, de e astfel, noi suntem mai bucuroși,
Căci și noi, din partea noastră, nu suntem mult mai sfătoși,
Câtă vreme bate tunul și cât chiuște flinta. —
Fără vorbe de înconjur să'mi ajung de-a dreptul ținta.
Fiica voastră, Impărate, e ostatecă la noi.

Fiica mea ? **Impăratul** (turburându-se)

Zbârciog (stăpânindu-l)
Mărite Doamne !

Impăratul
Mi-ați furat-o !

2-lea Sol

E război.

Și'n război ori-ce ne este de folos e 'ngăduit.

Impăratul
Mi-ați furat-o ! — Eram sigur !

Primul Sol
Așteptați, căci n'am sfârșit.

Impăratul
Cunoșteam noi vestea asta.

2-lea Sol (către ceilalți)
Vă spuneam eu c'o să-l doară.

Impăratul
O știam, dar astăzi parcă o aud întâia oară
Când o știu din gura voastră, vestea asta ne'ndurată.
Mi-ați furat-o, ca tâlharii !

Primul Sol
Stăpânește-te odată,
Fiindcă ceiace urmează va fi mult mai dureros !
Stă'n puterea ta să'nlături un păcat făr'de folos.

Un păcat ? **Zbârciog**

Impăratul
Ce vrea să spună ?

Primul Sol

Crai-Apune-i hotărât.

Am făcut destule jertfe; ce-am făcut, prea mult și-atât
 Și ne trebuie izbânda mai curând, cu orice preț,
 Și prin ori și care mijloc, fie cât de îndrăzneț.—
 Hotărât e Crai-Apune și nimic nu'l va clinti.

2-lea Sol

Da, ne trebuie izbânda noastră și vom birui.

Primul Sol

Bucuroși cădem la pace, dac'o cereți.

Impăratul

Vă pripiți.

Nu putem primi noi pacea, cea pe care-o dăruiți
 Pacea care va să vie, pacea care-o vom impune
 Poate nu-i așa de-aproape, dar...

2-lea Sol

Tu uiți, că Crai-Apune

Este hotărât la foarte.

Impăratul

Tot atât de hotărâți

Sunt și eu și Sfatul Țării, cât suntem de amărâți.
 Orice-ar fi să se întâmple, vom lupta. Așa-i boeri?

Boerii

Da, așa e.

Dojană

Nu vrem pacea, cea pe care ne-o oferi!

Sfadă

Vom lupta.

Spaimă

Toți.

Zbârciog

Și bătrânii.

Un paj

Și copiii.

Dojană

Vom lupta.

Impăratul (mulțumit)

li auzi? — Pân' și copiii!

2-lea Sol

Dar mai uiți, Măria-Ta,

Că Domnița...

Impăratul (tresărind)

Că Domnița...?

2-lea Sol (neîndrăznind)

E ostatecă.

Impăratul

Și dacă?

E deprinsă ea de mică și să rabde și să tacă,
Ce-ați mai îndrăzni de-acuma peste câte-ați îndrăznit?

Primul Sol

Orice duce la izbândă nouă ni-i îngăduit.

Impăratul

Orice duce la izbândă, dar fățiș și nu hoțește,
Orice duce la izbândă, însă numai voinicește!

2-lea Sol (ironic)

O!

Primul Sol

Domnița-i osândită; îi mai poți da încă viață,
De mă 'ntorc cu vești de pace până mâine dimineață.

Impăratul (înăbușit)

(ridicându-se de pe tron)

Cum? Domnița osândită? Cu ce drept? Prin care lege?

2-lea Sol

Dreptul ce ni-l dă izbânda.

Primul Sol

Lege-i fapta lui de rege.

Impăratul (cu mâna pe pumnal)

Dar atunci, ce mă oprește să-ți înfig pumnalu 'n piept?

Dojană (apu când brațul împăratului gata să lovească)

Prea slăvite, sunt solie.

Zbârciog

Lege-i numai ce e drept!

Primul Sol (zeflemisind)

Și ce-i drept?

Impăratul

S'ataci hoțeste ca o fiară flămâzită
Pustiind orașe, sate, biata țarină muncită
Să ucizi copii în fașă și să pângărești femeii
Drept e dacă v'ași ucide la un loc pe câte-și trei.

(căzând biruit pe tron)

Oh, Domniță, mângâerea bătrâneții amărâte,
Cine-o să 'mi însenineze zilele posomorâte?

(ridicându-se stăpân)

Cu ce drept să zmulgi o viață, cum ai zmulge 'n crâng un pom
Cum să moară o Domniță prin voința unui om?
Inima-mi însângerată ar fi toată doar o rană,
Până'n ceasul de pe urmă m'ar durea!... Oh!

(își ascunde fața în palme)

O voce

Oh! Prihană!

Impăratul (tresărind)

Cine-a zis Prihană?

Spaimă

Nimeni.

Impăratul

Tu, curată ca lumina
Să'ți îngropi, Domniță, viața netrăită?

Aceiaș voce

Biată Gina!

Impăratul (însăimântat)

Gina? — Cine zice Gina?

Dojană (nedumerit)

Nimeni.

Zbârciog

Noi n'am auzit.

Impăratul (șie-și)

Poate-i vocea remușcării, vocea care mi-a vorbit!

Primul Sol

Poate Curtea și 'mpăratul ar voi sa chibzuiască,
Ne retragem.

Impăratul (revenindu-și)

Nu-i nevoie.

(boerilor)

N'au dece să zăbovească,

Căci răspunsul nostru-i gata. Nu, boeri?

Dojană (cu groază, presimțindu-l)

Măria-Ta!

Zbârciog

N'o vei pierde pe Domnița!

Impăratul

Dar nici țara.

Spaimă (rugător)

Spune : da!

Impăratul

Soli trimiși de Crai-Apune, ca să'mi răscoliți amarul,
Spuneți-i, că dacă'mi cere, voi goli întreg paharul
Suferințelor, pe care le-a sporit c'o suferință
Pacea ce ne-o dăruște, însă, e cu neputință.
Facă ce-o voi să facă, facă chiar... ce-ai spus și tu,
Dacă-acesta vă e prețul și răspunsul meu e : *nu!*

Spaimă

Oh, Domnița!

Sfadă

Legea Firei, Doamne, te-ar îndreptăți....

Impăratul

Cât mai sunt pe tronul țării legea mea e-a birui!

Primul soi

Dac'acesta e răspunsul nu vom mai întârzia.

Impăratul

Chiar ați face foarte bine să plecați. Puteți pleca!

(Soliu salută și pleacă)

SCENA V

ÎMPĂRATUL. BOERII. DOAMNA

Zbârciog

Doamne, ce-ai făcut ?

— **Împăratul** (căzând istovit pe tron)
Acea ce'mi arată datoria.

Doamna (năpustindu-se ca nebună)
Doamne !

Împăratul
Doamna
Vai, ne-ajunse și blestémul și urgia.

Împăratul
Voia soartei !
Doamna
Impărații au și soarta'n mâna lor.

Împăratul
Impăratu-i sclavul celor căror li-i cârmuitor,

Doamna
Pajii m'au vestit, că solii... și-am venit numai decăt,
Ca să pot sosi la vreme... Spuneți-mi, ce-ați hotărât ?
Spuneți-mi, că nu mă 'nșeală inima !

Împăratul
Cuvântul meu...

Doamna
O, cuvântul tău e pace ; pacea-i de la Dumnezeu !

Împăratul
De la Dumnezeu e, Doamnă, dreptul de-a ne apăra,
De-ar costa ori câte jertfe.

Doamna
Și răspunsul tău e «da» ?
Nu, boeri ? — Cum, nu'mi răspundeți ? — Nu, Zbârciog ?
(Zbârciog pleacă capul)

Cum, taci și tu ?
Solii..

Împăratul

Au plecat acuma... și răspunsul meu e «nu»!

Doamna

A! —

(gata să cadă, e sprijinită de boeri; hohotește de plâns pe umărul lui Zbârciog. Apoi după un răstimp)

Nu, nu e cu puțință! Ați glumit? Nu este-așa?
N'o s'o pierzi tu pe Domnița, când e însăși viața ta!

(Apoi către boeri)

Ați glumit! Nu-i cu puțință să mi-o pierdeți! Pentru ce?
La ce bun mi-i lumea toată, dacă dânsa numai e?
Nu-i așa, Zbârciog?

Zbârciog

Noi, Doamnă, ne-am împotrivit! Păcat
Și de țară, dar Domnița..

Doamna (înțelegând)

Doamne, e adevărat!

E adevărat și totuși ți-e copilă și-i ești tată.

Împăratul

Ca și dragostea de țară, tot atât de-adevărată
E durerea ce'mi sfâșie inima.

Doamna (sălbatec)

Nu, nu-i tot una

N'au să stee laolaltă adevărul și minciuna!

Împăratul

Cum, minciuna?

Doamna

Da, iubirea de moșie e-o minciună
Pentru-aceia ce-i trimiteți ca să moară, poate-i bună.
Însă nu și pentru mine!

Zbârciog

Cum, iubirea de moșie

O minciună? — Vorba asta e pornită din mânie
Doamnă, pentru-aceia care mor, cum știu să moară ei
E o glumă vorba asta, căci e fără de temei.
O minciună, să 'nfrunți moartea, să ții piept deschis urgiei,
Ori să pieri în floarea vieții în mijlocul bătăliei?
O minciună, să treci țațos pe subt ploaia de săgeți.
Spre vâltoarea care-abate secerând atâtea vieți?

Să lași frați, părinți, soție și copii, pentru pământ,
 Ca să mori de-o moarte care-i vrednică doar pentru'n sfânt?
 Să lași ori și ce nădejde de mai bine, de noroc,
 Și cu zâmbetul pe buze să te-arunci cântând în foc?
 Să lași toate și culcușul tău de-acasă încălzit
 Ca să rabzi și frig și foame pentru'n vis neîmplinit?
 O minciună? Printre șanțuri să te târai plin de glod
 Ca să 'nvingi, să pieri, ori poate să rămâi un biet schilod?
 Să stai strajă neclintită și de plouă și de tună
 Să 'nduri toate fără murmur,— o minciună?

Doamna

O minciună!

Nu-i iubire-adevărată decât dragostea de mamă.
 Toată viața ei e plină doar de grijă și de teamă.
 Și din leagăn, se trudește să-i ghicească ori-ce gând,
 Ca să-i îplinească voia. Și când pruncul cel plătând
 A crescut prin truda-atâtor nopți trecute în veghere
 De-a ajuns o fată mândră, ori voinicul în putere
 Numai dragostea de mamă de nimic nu te desleagă
 Grija cea de orice clipă te abate viața 'ntreagă.
 O, ostașul care moare surâzând în bătălie!
 E un ceas de 'nflăcărare, e o clipă de beție.
 Și-ai pierit de moartea care-i vrednică doar pentru'n sfânt.
 Te-ai uitat pe tine-o clipă și-ai murit pentru pământ.
 Dar trăește viața unei mucenice chinuite
 Să înlături de la tine orice poftă și ispite
 Care pot să 'mpodobească mulțumirea de-a trăi
 Și vei ști ce e o mamă și ce'nseamnă a iubi.
 Numai dragostea de mamă e iubire-adevărată!
 Nu iubești când ești logodnic, nu iubești nici când ești tată.
 Toate sunt închipuire, poftă, năluciri, dorinți,
 Chiar de mori de moartea care-i vrednică doar pentru sfinți!

Impăratul

Ești prea aspră și pe mine, Doamnă, mă nedreptățești!

Doamna

Cum dai morții pe Domnița, dacă zici că o iubești?
 La ce bun ți-e împărăția, lumea toată, fără ea?

Impăratul

Mai presus decât Domnița este datoria mea!
 (se aude un tropot de copite)

Doamna

A, un tropot de copite. Poate pleacă.

(la fereastră)

Da, sunt ei.

Nu-i lăsa să plece, Doamne, mai e vreme dacă vrei
Să-i dai viața și n'ai dreptul tu să i-o precupețești.
Trup din trupul tău e, Doamne, cum poți s'o nesocotești ?
Vor ucide pe Domniță, dacă duc răspunsul tău,
Îți robești tu singur viața ta părerilor de rău
Și zădarnice-or fi toate lacrimile ce-i vărsă
Dacă lași să'ți scape clipa. care e'n puterea ta.
Zi să-i cheme!

Impăratul

Nu se poate!

Dojană

Cheamă îndărăt solia !

Impăratul (cu durere)

Nu'mi mai scormoniți în rană! Nu mă lasă datoria!

Doamna (plângând)

Nu ai inimă !

Impăratul

Nu, Doamnă; am prea multă și mă doare
Țara noastră 'și cere locul ei de cinste-aci, sub soare
De nu mi-ași pricepe rostul, lumea toată m'ar huli.
Cum pot cere-atâtea jertfe, dacă eu nu m'ași jertfi ?
Cum pot cere unei mame, ca să'mi dea unicu-i fiu?
Cum pot zmulge unei fete visul ei trandafiriu ?
Cum să las orfani copiii de tot sprijinul vieții ?
Cum să'mi prăpădesc flăcări mei în floarea tinereții ?
Cum să nimicesc avutul celor ce nu pot munci
Cum pot cere ca poporul să deprindă-a suferi
Dacă'n ceasul încercării dinaintea biruinții
N'ași primi întregă partea mea din pâinea suferinții ?
Cu ce drept a curs atâta sânge din porunca mea
Dacă 'n fața încercării de pe urmă a'și cădea ?
Căci dușmanul care-alege viclesugul și cruzimea
Prin aceasta chiar și-arată slăbiciunea și micimea,
Arma celui care luptă voinicește e cuțitul.
În zădar s'ar mai ascunde după deget, ipocritul!
Crai-Apune-i slab și dacă ne sporește suferința
E că simte cum îi scapă ceas cu ceas și biruința!
— Vrei ca'n ceasul biruinței să fiu slab și fără vlagă ?

Doamna

Biruința nu plătește cât o viață ce ți-e dragă!
 Du-te de întreabă mama, căreia i-ai zmulș băiatul
 Pe femeia oropsită care și-a jertfit bărbatul
 Pe copiii fără tată și pe fata ce visă,
 Cât plătește biruința ce râvnești Măria-Ta!
 — Dă'mi copila!

Spaimă (de la fereastră)
 Solii pleacă.

Doamna (alergând)
 Pleacă?

Sfadă
 Pleac'acum.

Impăratul (ridicându-se)
 Solia?

Doamna
 Pleacă și ne duc cu dânșii liniștea și bucuria.
 (se aude un ropot de copite)

Dojană
 Doamne, chibzuește bine.

Spaimă
 Au plecat.

Sfadă
 Luțește trapul.

Doamna (revenind lângă împărat)
 Dă'mi copila mea! Domnița! Mi-o ucide. — Oh, casapul!
 (Doamna cade hohotind de plâns pe treptele tronului. Impăratul în jilțul
 lui. Podidindu'l lacrimile își ascunde fața în părul bogat al Doamnei al
 cărei cap îl cuprinde în brațe. Boerii sfioși și îndurerăți se țin deoparte.
 Scenă mută).

Impăratul
 Nu mai plânge, Doamnă. Uite, că's bătrân și mă sfârșesc.
 O, ce zile mohorâte mi-a fost dat să mai trăesc!
 Nu mai plânge, că mă doare și-i de-ajuns cât sufăr eu!
 Doar atât aveam pe lume: țara și copilul meu.
 Și-am ales.

De-o vor ucide, jur că mă voi răzbună.
 Ce va fi cu noi de-acuma?

(Își face semnul crucii)
 Doamne, fie voia ta!

Doamna, (înăbușit)

Dă-mi Copila!

Impăratul

Oh! Domniță! Frumusețe și lumină!
Eu ți-am pregătit sfârșitul tău, eu singur sunt de vină!
Cine-mi va cânta de-acuma dulce'n serile de iarnă?
Cine va culege'n crânguri flori pe patul meu s'aștearnă?
Cine-o să mă mai răsfete?

Zbârciog, (plângând)

Doamne!...

Impăratul, (luând seama)

N'ați plecat, boeri?
Oh, lăsați-mi mie partea mea de chinuri și dureri.
Impăratul își cunoaște datoria, acum iată'l
Cel ce-și plânge nenorocul nu e dânsul, ci e tatăl.
O, lăsați-i bucuria de-a putea să plângă'n tihnă.

Zbârciog

Dumnezeu să te 'ntărească!

(Boerii se retrag în liniște, îndurerăți)

Impăratul

Ah, mi-e sete de odihnă.

SCENA VI-a

IMPĂRATUL. DOAMNA. PAJUL DOR

Pajul Dor (apropiindu-se sfios)

Doamne, ași fi vrut...

Impăratul

Ce este?

Pajul Dor

Numai nu te mânâia.

Impăratul

Spune Dor!

Pajul Dor

Mărite Doamne, mă sugrumă jalea ta.
Și-apoi pajii râd de mine.. Nu mai sunt un copilandru
Ca să stau tot de hârjoană, ori s'aprind un policandru.
Să țiu fetelor de-aicea de urât. Mă simt voinic,
Pot să mânuesc o spadă, ori o ghioagă s'o ridic...

Impăratul

Ți-o veni și ție vremea să te-arăți mai voinicos.

Pajul Dor

Ași fi vrut, Mărite Doamne, ca să fiu mai de folos.

Impăratul

O să fii; așteaptă'ți vremea !

Pajul Dor

Vremea mea a și sosit

Și voi face și dovada, dacă mi-i îngăduit.

Dă'mi vre-o opt arcași de frunte, doi străjari și un pușcaș

Și mă leg să fur Domnița chiar din lagărul vrăjmaș.

Doamna

Cum ?

Impăratul

Ce spune ?

Doamna (ridicându-se)

Pe Domniță poți s'o scapi ?

Impăratul (asemenea)

O poți scăpa ?

Pajul Dor

Am un plan de mult în minte; vreau să-l cerc. Il voi cerca !

Mulți din cei ce-l știu Vraja, mulți mi-au spus că-i seamăn lui.

Impăratul

Plănuești vre-o viclenie ?

Pajul Dor

Prea mărite, cui pe cui...

Impăratul

Bine, du-te !

Doamna

Pe Domniță, tu s'o scapi ?

Pajul Dor

E visul meu !

Impăratul

Du-te Dor și adu-mi fata !

(Dor iese)

Doamna

Să-ți ajute Dumnezeu !

ACTUL al III-lea

O tabără a oastei lui Crai-Apune. Pretutindeni corturi întinse. În dreapta, cortul Domniței Viorica, strejuit de un paznic. Se însearează, când sosesc Solii cu răspunsul lui Trăsnet-Impărat. Încet-încet noaptea se lasă mai adâncă și stelele sclipeșc tot mai strălucitoare. Dinaintea corturilor căpeteniile stau la sfat, soldații mișună pretutindeni, numai Vrajă e abătut.

SCENA I

BUCIUM, MIGALĂ, OSANZĂ, PITPALAC

Migală

Au sosit de-un ceas?

Osânză

Vezi bine...

Pitpalac

Sunt în cort la Crai-Apune.

Bucium

Cine știe cu ce veste au venit!

Pitpalac

Vom ști.

Migală

Ne-or spune.

Osânză

De-or cădea la pace Domnii, apoi trai!

Migală

Nici-o scofală!

Pitpalac

Nu-i priește lui Osânză ce-i priește lui Migală.
El,— să stea culcat pe spate cu borhotul lângă nas.

Osânză

Tu să nu te'ntreci cu gluma, că mă supăr.

Bucium (râzând)

Te-a rămas!

Pitpalac

Ai slăbit, zău!

Migală

S'a dus gușa!

Pitpalac

Ba și burta i-a scăzut.

I-a să-i încercăm grăsimea.

(Vrea să-l împungă în spate. Ceilalți fac haz)

Osânză (supărat, ferindu-se)

Pitpalac, te-ai întrecut!

Pitpalac

Până la Ignat mai are vreme.

Migală

Lăsă-l.

Bucium (râzând)

Cine strică?

Migală

Tot mai bine'mi place lupta : Când nu curge, barem pică.

Pitpalac

Pică, pică câte-o față durdulie, știi, pe plac
Cea pe care-ai înșfăcat-o de mijloc.

Migală (dojenitor)

Măi, **Pitpalac**!

Pitpalac

Lui Osânză încă-i pică, cât de foame să nu moară.

(Osânză protestează)

Nu te-am prins eu pe'nserate cu purcelul subțioară?

(Toți râd)

Migală

Guița purcelu 'n brațe de l'ai prins?

Bucium (lui **Pitpalac**)

Mă, ce copoi!

Pitpalac

Guița, dar nu'mi dam seama care dintre amândoi.

(râsete)

Osânză

De-o mai ține mult războiul, o să mor lihnit de foame.

Pitpalac

Bine-i numai de Migală, că se'nfruptă și cu poame.

Bucium

Ce mai poamnă! Lasă, lasă, că te știm noi cât plătești.

Migală

Chiar aceasta ni-i lozinca: să te bați și să iubești.
Eu iubesc ce'mi cade'n mână și mă bat voinic.

Bucium

Ce-i drept

Strașnice femei pe-aicea.

Pitpalac

Mai că nu le-ai ține piept!
(răsete)

Osânză

Bine'mi mai era acasă la nevastă.

Migală

La căldură.

Pitpalac

Cum s'o fi deprins, săraca, cu mirosul de untură?

Bucium

Măi, să fi văzut dăunăzi.. Aveam ordin de atac
O pornise 'ntâi Osânză și pe urmă Pitpalac.
Ordin, cu oricâte jertfe, s'atacăm cu toți în cete.
Urcă toți băeții—aproape până sus la parapete
Urcă și Osânză, bietul..

Pitpalac

Eu nu prea eram în toane
Totuși îmi venea a râde. — Mi-era milă de jamboane!

Bucium

Când s'ajungă sus Osânză, numai cât ce-l văd..

Migală

Sireacul!

Bucium

Se prăvale de pe culme rotocol de-a berbeleacul.

(răsete)

Osânză

Nu-i cum povestește Bucium.

Pitpalac

O fi fost mult mai poetic.

Bucium

Il credeam chiar mort; firește, alergam ca un desmetic,
Ca să pot să-i dau o mână de-ajutor. Zic: Măi, Osânză
Ce-i cu tine? Zice: frate, mi s'a pus pe ochi o pânză.
Când văzui, că după culme sta un dușman pitulat
Am simțit un junghiu în coapsă și-am crezut că's săgetat.
Cum? De-un dușman, să te sperii? E dușman fiindcă-i război,
Dar dușmanul e și dânsul tot un om!

Osânză

Erau, vezi, doi!

(Toți fac haz)

Pitpalac

Vine Vrajă.

Migală

Abătut e, bietul om dela o vreme.

Pitpalac

Ale tinereții valuri! O să-i treacă, nu te teme!

Migală

Poate crezi cum că Domnița...?

Osânză

Că Domnița Viorica

li e dragă?

Pitpalac

O ba bine!

Migală

E drăguță mititică?

Pitpalac

E frumoasă, măi, de pică!

Migală

Și lui Vrajă, zi, îi place?

Bucium

Ce păcat, că-i osândită!

Solii...
Pitpalac
 Dacă vin cu vești de pace

S'au întors.
Bucium

Așa e.
Migală

Osânză
 Să vedem.

Pitpalac
 Vom ști și noi.

Osânză

Pacea! Oh, ce fericire!
Migală
 Nu e rău nici în război.

Pitpalac
 Zice că-i unica fată, a lui Trăsnet-Impărat.

Osânză

O să cadă el la pace!
Migală
 Crai-Apune-i ne 'ndurat!

Osânză

Foarte bine; s'o ucidă.
Bucium
 Biata fată! Ce-a greșit?

Osânză
 Eu, ce's vinovat să sufăr însetat și flămânzit?

Migală
 Unde-o țin închisă?

Pitpalac
 Uite, colo unde e o strajă

Osânză
 Eu mă prind cu voi că-i pace.

Migală
 Lasă gură!

Bucium
 Vine Vrajă.

SCENA II-a
 BUCIUM, VRAJĂ

Bucium

Bine ai venit!

(Toți se 'nclină)

Vrajă

Cu bine!

Bucium

Ce răspuns ne dă solia?

Vrajă

Vă vor spune-o dânșii.

(Toți se 'nclină să plece)

Bucium!

(Bucium rămâne. Ceilalți trei ies).

Oh, mă prinde nebunia!

(Se așează pe o piatră).

Bucium

Stăpânește-te mai bine, Vrajă. Ce atâta zbucium?
 Foarte mulți șoptesc în juru'ți, bănuindu'ți taina.

Vrajă

Bucium,

Nu mai pot răbda cât sufăr.

(Iși ascunde fața)

Doamne simt că'nebunesc!

— Vezi să nu ne-audă nimeni.

Bucium, (spionând)

Nu te teme, că pândesc.

Vrajă

Nu mai am pe nimeni altul; dela prietenia ta
 Mai aștept un sfat, un sprijin.

Bucium

Bucuros te-oi ajuta

Dacă pot să'ți fiu cu fapta de folos.

Vrajă

O, e grozav!

Dumnezeu mă pedepsește precum merit.

Bucium

Ești bolnav,

Arzi de friguri.

Vrajă

Nu i-au seama. Ard de dor.

Bucium

Te istovești,

Cum râdeai, când mă 'ndrăgisem!

Vrajă

E un blèstem să iubești!

Tu ești fericit. Da, Bucium. Doamne, dar nenorocirea
E să te 'ndrăgești de fata, căreia i-ai vrut peirea.
Moartea ei i-am pregătit-o eu, și n'o mai pot scăpă.
O, ce diavol mă împinse, ca s'o fur?

Bucium

Va fi a ta.

Vrajă

Mai curând e cu puțință să fiu eu al ei.

Bucium (neînțelegând)

Să fii!

Vrajă

De-or ucide-o pe Domniță, îmi fac seama.

Bucium

Nebunii.

Vrajă, (împreunându-și mâinele)

O, dece-ai lăsat iubirea, cât e ura pe pământ?

(lui Bucium)

Până eri, puteam deavalma cu voi toți, să râd, să cânt,
Eram prietenul de luptă și tovarăș de pahar
Eram liber, — azi sunt sclavul, care urc un vechiu calvar.
Când am zmul's'o din pădure ca pe-o floare rătăcită,
Fără urmă de muștrare, mintea mea nesocotită
Nu vedea decât izbânda ce râvneam și m'amăgea
Fără-a bănuî o clipă dragostea ce mă pândea.
Nu mi-era decât străină, o dușmancă, și puteam
S'o sugrum făr' de cruțare... și mai bine o făceam!
O, dar când plecai privirea să privesc întâia dată
Fata ce-o duceam călare, strâns la piept îmbrățișată
Și-am văzut-o ce frumoasă-i și ce tânără-o copilă,

M'a cuprins o'nduioşare şi-am simţit un fel de milă.
 Milă pentru tinereţea ei curată şi plăpândă
 Şi neyrednică cu totul de necinste şi osândă.
 De atunci îi port în suflet chipul ei frumos de fată
 Parcă îi mai simt suflarea rece şi întretăiată.
 Ii văd ochii plini de lacrimi mari, ce mă priveau perdut
 Şi-o aud şoptind sfioasă : «Ce rău, Doamne, v'am făcut ?»
 De-atunci nopţile cu groază le petrec gândind la ea
 Şi îmi blestem şi cruzimea şi nesocotinţa mea.
 Ah, când mi-e atât de dragă, cum o pot lăsa să piară ?
 Ca o fiară 'ncătuşată e poporul, ca o fiară
 Căreia i-araţi o pradă, ca s'o întărăţi mai rău.
 Fiară cere sânge. — Doamne, singur eu îi sunt călău !

(plânge)

Bucium

Taci ! zădarnic te mai zbuциumi ; toate vor sfârşi cu bine
 Foarte mândru ar fi Trăsnet să 'şi dea fata după tine.
 Ce răspuns adus'au solii ?

Vraja

Nu ştiu. Nu'l cunosc nici eu.
 N'am ştiut nici când ce-i frica, martor îmi e Dumnezeu !
 Ci primejdia deapururi o cătam cu 'nfiore.
 Azi, n'am fost s'ascult răspunsul solilor. Nu sunt în stare
 Şi mi-e groază, doar la gândul că va trebui să'l ştiu,
 Mă cutremur ca de moarte şi mi-e mintea un pustiu.
 (Se aude buциumul. Se ridică)
 Sună buциumul. Mi-e frică. E solia, care vine
 Să vestească hotărârea. — Tu să stai pe lângă mine.

Bucium

Bine. Inşă, ţine-ţi firea.

(Ostaşii şi căpeteniile se adună de pretutindeni dinaintea corturilor)

Vraja

O, ce clipă 'ngrozitoare !

Aş! fugi ! (vrea să fugă)

Bucium (reţinându-l)

Cu neputinţă. Te-au văzut.

SCENA III-a
 ACEIAŞI. SOLII. OSTAŞI.

O voce

... spânzurătoare !

Toți (zărind pe Vrajă)

Să trăiască căpitanul Vrajă.

Vrajă (stăpânindu-se)

Să trăiți băeți.

Migală (în grupul lui)

Oh, să mori ducând regretul netrăitei tinereți!

Vrajă

Prea Slăvitul Crai-Apune, tatăl și stăpânul nostru,
Vrea să vă vorbească solii, rămânând la placul vostru
Hotărârea ce veți crede nemerită a lua.

Toți

Să trăiască Crai-Apune.

Vrajă

Solul poate cuvânta.

I-ul Sol

Bravi ostași, cu bărbăție voi v'ați răs de suferință
Și-ați deschis cu pieptul vostru drumul către biruință.
Azi dușmanul ne cunoaște și se simte umilit
Dar putem uita noi oare sufletele ce-am jertfit?
Morții strigă răzbunare! Jertfa lor nu ne desleagă
Pân'ce n'om avea răsplata noastră, dar răsplata 'ntreagă!
Câtă vreme însă Trăsnet are-un petec de pământ
El nu va cădea la pace, nici nu se va da înfrânt.
Deci ca să grăbească ceasul dreptei noastre biruinți,
Ca să poată pune capăt lanțului de suferinți,
Căpitanul Vrajă, care nu cunoaște ce e frica
Plănu, ca să răpească pe Domnița Viorica
Și-a răpit-o.

Vrajă (lui Bucium)

Oh, îmi blestem gândul meu nenorocit!

I-iul Sol

Orice duce la izbândă nouă ni-i îngăduit.

Osânză

Vrem izbânda!

I-iul Sol

Azi, Domnița e ostatecă la noi.

Toți

Să trăiască Căpitanul Vrajă!

Vraja (tot mai obidit)
Să trăiți și voi!

I-iul Sol

Am cerut apoi Domniței, către Trăsnet, o scrisoare
Indemnându-l ea la pace, că de nu, or s'o omoare;
Dar Domnița de-o mândrie dușmănoasă și haină
Nu s'a învoit la asta.

Vraja (sie-și)
Doamne, singur sunt de vină.

I-iul Sol

Crai-Apune, dânsul singur, ne trimete în solie
Sfătuindu-l, ca să curme orice fapt de vrăjmășie
Și primind să facă pace să abată un păcat,
Căci Domnița osândită-i pentru gându-i vinovat.
Nu l'a îngrozit păcatul de-ași da fata lui pierzării,
Ne-a rămas dușman de moarte, chiar în culmea desperării.
Trăsnet-Impărat e astăzi mai pornit.

Vraja (aparte)
Taci, fiară, tu!

I-iul Sol

Și ne spuse cu trufie, că răspunsul lui e: nu!

Vraja (cu groază)
Oh!

Voci
Cum?
(Murmur general)

Un ostaș
Câinii!

Alt ostaș
Blestemații;

Osânză
Nu vor pace?

Un ostaș
Las' pe noi!

Solul
Veți mai șovăi voi oare? — Dar v'ați râde și de voi
Și de morții voștri! — Ura, ura asta ne 'mpăcată
Au sporit-o ei acuma — și e neînduplecată!
Să ne 'nfrunte o femeie?

Bucium (lui Vrajă)
Liniștește-te.

Toți Să piară.
Osânză
S'o ucidă.

O voce
Ștreangul.

Altă voce
Moarte.

Voci
Mâne.

Alte voci
Chiar acuma.

Vrajă (innebunit) Fiară!

I-iul Sol
Nu uitați, că numai celui care-i neclintită strajă.
Datorim izbânda noastră...

Voci
Să trăiască Vrajă.
Bucium (făcându-i semn) Vrajă.

Voci
Să trăiască Căpitanul!

Bucium
Nu răspunzi?

Vrajă (obidit)
Nu pot.

Osânză Atârnă
De ce-o spune el...

Voci
Domnița.

Alte voci
S'o vedem și noi.

Un ostaș E cârnă?

(Râsete)

Alt Ostaş

Ai văzut-o tu vreodată?

Bucium (îndemnându-l pe Vrajă)

Dar vorbeşte-le. Incearcă.

III-lea ostaş

Se plimba, des prin pădure; călărea pe-o iapă bearcă.

(Răsete)

Vrajă (sălbatec)

Ei, destul!

(Toţi amuţesc)

Destule glume! Doar nu sânteţi la orândă!

E nevrednică Domniţa de necinste şi osândă.

(înduioşat)

Ş'apoi pentru ce să moară?

Toţi (uimire şi protest)

Cum?

Vrajă

Şi-i neomenos.

Planul a dat greş şi moartea-i ar fi fără de folos.

E nevrednică de moarte!

O voce

Cum?

Altă voce

Nevrednică?

Un ostaş

Ce spune?

(tumult)

Bucium (desperat)

Vrajă!

Vrajă (revenindu-şi)

Hotărârea voastră o va şti şi Crai-Apune.

Pân'atunci în toată tihna chibzuiţi. Puteţi pleca.

Oameni-s trudiţi. Culcaţi-i, căci începe-a înopta.

(Toţi se retrag treptat-treptat, comentând ori glumind. Se disting cuvintele:)

— Cum? Nevrednică? Ce spune? Nu-l pricep de loc. Ne cearcă!

— Zi, e cârnă? Prin pădure? Călărea pe-o iapă bearcă.

(răsete, vorbe, până ce dispar)

SCENA IV-a

VRAJĂ. DOMNIȚA. O STRAJA

(Intunerecul crește repede. Noaptea stăpânește curând tot cuprinsul. Treptat-treptat stelele răsar una câte una. Vrajă singur, șovăește nehotărât, neștiind ce-i rămâne de făcut. Un gând îi luminează calea și se îndreaptă cu pași mari către cortul Domniței, după ce a spionat cu ochii împrejurii)

Cine-i? **Straja**

Eu sunt. **Vrajă**

Straja (recunoscându-l)
Căpitane, să trăești!

Vrajă (oprindu-se înaintea cortului Domniței)
Ce-o fi făcând?
Oh, de-ar bănuî, că mâine...!—Și nimic nu-mi dă prin gând!

Cine e? **Straja** (mai departe)

Vrajă (strigând-o)
Domniță!

Domnița (dinăuntru)
Cine-i?

Vrajă
Eu sunt. Vino să'ți vorbesc.

Domnița (ieșind din cort)
Dacă poruncești, stăpâne, iată-mă!

Vrajă (obidit)
Nu poruncesc.
Eu te rog sfios, Domniță, ca pe-o sfântă. Ce n'ași da
Ca să pot să'mi plec genunchii dinainte'ți?

Domnița
Voia ta.

Vrajă
Bănuiam că noaptea asta gânduri bune ți-au adus.—
La ce bun să'ți râzi de mine, dacă vezi că m'ai răpus?
Nu's stăpânul tău; sunt robul, care cere îndurare,
Dar în ochii tăi, Domniță, eu nu pot afla iertare.
Căci oricât mă vezi 'nainte'ți de sfios și de plecat
Ochiul tău rămâne rece, sufletu'ți neîndurat.

Ai dreptate! — Doar eu singur am ținut să'ți fac tot răul.
Inaintea ta deapururi. nu voi fi decât călăul.

(iși ascunde fața)

Domnița

O călăul, — nu ; stăpânul care poate doar cu'n semn
Să'mi ia viața.

Vrajă

Să'ți iau viața ?

Domnița

Fă-o, fă-o: te îndemn!

Mă'ngrozește gândul morții — și'l îndur mai cu 'nlesnire
Ca batjocura aceasta, căreia îi zici iubire !

Vrajă

Cum, batjocură ?

Domnița

Așa e.

Vrajă

Oh, ești neînduplecată.

Domnița

Am avut și eu, sărmana, visul meu zglobiu de fată...
M'am visat și eu iubită, adorată, ca oricine,
Și cu inima înfrântă l'am urcat până la mine
Pe necunoscutul tânăr, ce'l aștept nebănuindu'l.
Îți închipuiești prea lesne, că cunosc și eu colindul
Tinerilor ce cu grabă au râvnit la mâna mea.
Nu ți-o spun ca o mândrie; — mă desgustă !

Vrajă

Ești prea rea.

Domnița

Rea ? — Fiindcă îmi cer dreptul de a lua pe cel visat ?
O, cât sufăr de-a fi fata unui Trăsnet-Impărat !
Faima și mărirea tatei covârșește darul meu
Niciodată pentru dânsul nu voi eu, — numai eu !
Și doar visul meu de fată e ca ochii mei frumoși
Să'mi aducă tot norocul ce râvnesc. — Din moși-strămoși
Fetele gândesc ca mine. Dar, atunci, mai poți să'ți zici
Că sunt foarte fericită, că te 'nduri să mă ridici ? —
De prisos ți-i suferința ! — Mai întreabă și aiurea !

Vrajă

O, am întrebat zădarnic munții, valea și pădurea,

Nu pricep de e-o pedeapsă, ori o facere de bine,
Inșă simt cu'nfiorare, că iubirea-me-a-i cu tine.

Domnița

Iarăși târgul cu iubirea! — Nu 'nțeleg nici cum ce vreți!
Dar zădarnică vi-i truda oricât sânteți de 'ndrăzneți.

Vrajă (surprins)

Târg?

Domnița (indignată)

Un târg de rând, așa e; ca și celălalt — știi bine!
Târgul libertății mele!

Vrajă (acoperindu-și fața)

O, Domniță!

Domnița

Ce rușine!

După cât pot înțelege, planu-i dela dumneata.

Vrajă

Oh, ucide-mă ca moartea s'o primesc din mâna ta.

Domnița

A, v'ați zis c'aveți de-a face cu-o fetiță și-un bătrân;
Dar a stat în calea voastră o femeie și-un stăpân.
Da, i-am auzit cerându-ți moartea mea.

Vrajă

I-ai auzit?

O, ce fiară e poporul!

Domnița

D'apoi cine l-a 'ndârjit?

Vrajă

Cât am suferit, Domniță! Eu le-am spus ce nedreptate-i...

Domnița

Dar am înțeles atuncea, care-a fost răspunsul tatei
Și din clipa-aceia parcă am crescut în ochii mei
Și's mai mândră eu de mine, și mai mândră sunt de ei
Ați fi vrut să cer eu tatei să'și renege tot trecutul
Incheind cu voi o pace rușinoasă la 'nceputul
Biruinții celei drepte, care strigă răzbunare?
Ați crezut măcar o clipă c'ași putea să fiu în stare
Să nesocotesc virtutea și să'mi râd eu de credința

Celor ce-au murit zicându'și: e a noastră biruința?
 Să'mi bat joc de-atâta sânge care-a curs sfințind pământul
 Și de vaetele-amare, care întretae vântul?
 Și de lacrimile mamei, care curg, și curg de-arândul
 Toată ziua, toată noaptea, pentru câte-o bate gândul?
 Și de nenorocul celor ce-au rămas și fără tată?
 Și de amăgirea fetei, care-așteaptă 'ndurerată
 Să revadă pe voinicul ce l'au zmulș de lângă ea?
 Ați crezut c'o pot eu face, ca să'mi apăr pielea mea?
 O, dac'ați putut-o crede, v'a fost proastă socoteala!
 Căci, de-am suferit în mine, n'a fost teama, nici sfiala, —
 Neputința! — Doamne, dacă glas de tunet mi-ai fi dat
 M'ași fi ridicat atunci și semeț i-ași fi strigat,
 C'ași fi cea mai fericită să mă lase ca să mor
 Pentru sfânta vrednicie a cinstului popor!
 De prisos a fost și-atâta. Tata m'a nșteles prea bine
 Cum îi înțeleg durerea ce'l sfâșie pentru mine;
 Căci cu toată suferința care, poate-l abātu,
 El le spuse cu trufie, că răspunsul lui e: nu!
 Vezi, că știu? — Și's fericită că ți-o pot în față spune
 Suferința încercării voastre nu ne va răpune!
 Suntem mândri noi cu toții și mândria mă oprește
 Ca să fac cu tine târgul dragostei ce umilește.
 Da, voinice căpitane, iscusit în viclenii
 Ți-e zădarnică iubirea, cea cu care mă îmbii!
 (luând seama)

Vrajă, plângi? Te 'nduioșează ce ți-am spus?

(sie-și)

E pentru mine!

(lui Vrajă)

Poate-am fost și eu prea aspră?

Vrajă

Sunt nevrednic, mi-e rușine!

Domnița

Poate-am fost și eu prea aspră?

Vrajă

Nu, am fost eu prea nebun

Azi, când te cunosc, Domnița, ce-ași mai îndrăzni să'ți spun?
 O, dar mă 'ngrozește gândul de-a te pierde pe vecie!
 Vreau ca să 'mi îndrept greșeala, să te scap, — ce-o fi să fie!
 Tu, nu bănuiești ce zbucium sufletesc mă istovește
 Nici muștrarea ce mă scurmă, jalea ce mă copleșește.

Oh, și nopțile de chinuri, când mă 'ntreb: cum am putut?
 Ațipesc doar câte-o clipă și visez, că te-am pierdut
 Mă trezesc gemând de groază ca o fiară înjunghiată,
 Și-apoi plâng de bucurie, că n'a fost adevărată
 Teama care mă doboară și'mi șoptesc: o voi scăpa.
 Și tot caut...

Domnița

Oh, mi-e groază să te cred și parc'ași vrea!

Vrajă

Să mă crezi? Femeia simte dragostea ce-o împresoară
 Li ajunge o privire, doar atât, și se 'nfioară.
 Nu; de-ai fi simțit cu mine pricepeai cu drept cuvânt
 Că suntem în voia soartei ca o biată frunză 'n vânt
 Și-ai fi fost mai iertătoare, mai blajină, mai femeie,
 Și nu se 'ncheia nici basmul cum ai vrut să se închee
 Și-apoi n'am râvnit norocul de a fi... ce nu mi-e dat
 Numai cât nu-i drept, Domnița, să mă crezi prea vinovat.
 Mi-am făcut o datorie, poate-am înțeles'o rău,
 Doar n'ași vrea să vezi în mine un stăpân, ori un călău
 Ci un prieten, care, bietul, suferă că ți-a greșit
 Și-ar vrea să te fericească, — nu, să fie fericit!

Domnița

Eu nu te-am numit călăul, ci stăpânul, — se cuvine!
 Și-apoi câtă depărtare e 'ntre mine și 'ntre tine!
 Numai când nu'mi ești pe-aproape și'mi răsare chipul tău
 Parcă te-ași simți mai prieten și nu'mi pari atât de rău.

Vrajă

Mâna ta! (li sărută mâna)

O, cât mă bucuri! Imi spuneam: nu-i cu puțință
 Să n'o miște-atâta zbucium și atâta suferință!
 Imi spuneam adesea: Doamne, dacă nu m'ar isgoni
 Poate c'ași scăparea și m'ași desvinovăți
 Și încet-încet m'ași face, poate, vrednic de iertare.
 Numai dragostea mai poate mijloci o împăcare.
 Și 'mpăcarea-i fericirea unică, ce-o pot visa.

(După o pauză)

Și acuma iute, iute! — Doamne, vreau s'o pot scăpa!

(După o clipă de gândire)

Am găsit. Așteaptă-o clipă.

(Cu bucurie)

Am găsit. E minunat!

Nici nu-ți dă prin gând, Domniță! Te-am scăpat, oh, te-am
[scăpat!

Domnița (spionând)

Vrajă, poate să ne-audă cineva; să ne păzim.

Vrajă

Ai ghicit?

Domnița

Nu'mi dă prin minte.

Vrajă

Să fugim.

Domnița

Cum? Să fugim?

Ești nebun!

Vrajă

Se poate, nu știu.

Domnița

Vrei să fugi și tu?

Vrajă

Și eu.

Domnița

Și-apoi ce va fi cu tine?

Vrajă

Ce-o vrea Sfântul Dumnezeu!

Domnița (ca trezită dintr'un vis)

Nu; nu'ți pot primi eu jertfa, oricât de mărinimoasă.

În zădar m'ademeneste povestirea ta duioasă.

Ești dușmanul țării mele; ș'apoi chiar de te-ași iubi

Pentru-atâta nesimțire, însu-mi eu m'ași pedepsi.

Haide, fii bărbat, aibi suflet, dragostea e-o slăbiciune.

Nu uită, că te așteaptă țara ta și Crai-Apune.

Vrajă

Cum mă chinuești, Domniță! La ce bun ți-e 'mpotrivirea?

Nu simți tu, că e mai tare decât însăși noi, iubirea?

O, ne colcăe în suflet și ne tremură pe buză.

Ți-o citesc în ochi, Domniță, oricât vrei să pari ursuză.

Și-o ghicesc în tremurarea glasului ce mă 'ndemă

Ca să'mi birui slăbiciunea care este și a ta.

O, dece te abați din cale, când ți-e scris să mă petreci,
 Când am sfărâmat granitul nepăsării tale reci,
 Și când inimele noastre deopotrivă 'ndurerate
 S'au înduioșat de jalea dragostei ce le străbate?
 Las'o, dar, să isbucnească cu puterea tinereții,
 Și cu patima ce-ascunde însăși tainele vieții,
 Las'o să'ți reverse în suflet mulțumirea de-a trăi
 Lasă-mă să-ți sorb pe buze fericirea de-a iubi!

Domnița

Nu, a fost un vis de-o clipă; trebuia să mă trezesc!
 Uiti că sântem două neamuri dușmane ce se 'nvărăbesc
 Și c'atâta sânge tânăr curge fără de folos, —
 Ce râvnești s'aduci atâtor jerfe sfinte, ca primos?
 Două tabere din care moartea seceră eroi..
 Ce batjocură-i iubirea ce-o visezi pentru-amândoi.
 Cum? In ceasu'n care-atâtea mor luptând spre-a birui
 Tu, să fugi ca un nevrednic? — Simt, că te-ași disprețui.
 Nu, când ori și care suflet oglindește un popor,
 Nu pot bate două inimi tinere de voia lor!

Vrajă

Nu poporul, dar o lume e în sufletele noastre!
 Tot ce-i viață și iubire până 'n zările albastre
 Infioară tot adâncul inimilor ce se cer —
 Sunt săgețile iubirei, nu e sabia de fer,
 Căci războiul nu trezește decât ura și 'nvărăbirea
 O, nu e nimic pe lume mai pre sus decât iubirea
 Și nu știu nimic pe lume decât tine mai pre sus —
 Lasă inima ta pradă dragostei ce te-a răpus!
 Să fugim, Domniță!

Domnița

Vrajă, nu mă ispiti mai mult
 Mi-e atât de drag și totuși, — oh, mi-e groază să te-ascult
 Nu, nu, lasă-mă pe mine!

Vrajă

Datoria 'mi poruncește
 Să te scap de ura fiarei lacome, ce te pândește.

Domnița

Lasă-mă să mor aicea, să sporesc prin jertfa mea
 Ura care ne'vrăjbește și ne poate răzbuna.

Vrajă (fără s'o asculte)

Voi veni la miezul nopții să te iau; viu negreșit.

Taci! E cineva.

Domnița

Vrajă

Nu-i nimeni.

Domnița

Totuși eu am auzit.

Vrajă

Poate-o strajă pe aproape.

Domnița

Poate-o strajă.

Vrajă (drăgăstos)

Sperioasă!

Domnița

O, ce bun ești tu cu mine!

Vrajă

Doamne, cât ești de frumoasă!

Domnița

Nu minți! Sunt fericită. — Du-te.

Vrajă

Nu mă hotărâsc.

Domnița

Du-te.

Vrajă

Viu la miezul nopții.

Domnița

Nu.

Vrajă

Mi-ești dragă!

Domnița

Te urâsc!

SCENA V

VRAJĂ. BUCIUM

*(Vrajă se depărtează repede, Domnița îl urmărește lung cu privirea, apoi dispare în cort).***Bucium** (eșindu-i în cale)

Vrajă.

Vrajă (oprindu-se uimit)

Tu ?

(aspru)

Ce cați aicea ?

Bucium

Să te 'npedec de-a greși.

Vrajă (mânios)

Să mă spionezi. Rușine !

Bucium

Ce faci, Vrajă ?

Vrajă

Ce-oi voi.

BuciumNu așa, căci nu ești liber să voești. Ești fiu domnesc
Viața ta e închinată țării.**Vrajă**

Fac tot ce voesc.

BuciumFaci doar ceia ce'ți arată interesul cel obșteșc
Tu, ești Căpitanul nostru și vlăstar împărătesc.**Vrajă**Imi bat joc de voi, de toate, de ce-am fost și de ce sânt.
Viața mea am închinat-o dragostei.**Bucium**

Spui vorbe 'n vânt !

Vrajă

Vei vedea ! E hotărârea mea ; nimic n'o va clinti.

Bucium

Până nu mi-i zmulge limba, nu te teme, voi vorbi !

Vrajă (inebunit)

N'o să mai vorbești nimica, căci ți-o smulg!

(Se repede asupra lui cu pumnii strânși. Bucium stă neclintit. În fața hotărârei lui, Vrajă, dezarmat, șovăește și lasă să-i cadă brațul).

Îți cer iertare!

Bucium

Ah, nu te-am pierdut cu totul, Vrajă.

Vrajă

Doamne, nu's în stare!...

Bucium

Nu se poate să te pierdem! — Cel mai vrednic dintre toți!
S'o scăpăm pe ea; ți-ajunge. Tu, rămâi.

Vrajă

Nu pot.

Bucium

Ba poți.

Vrajă

Fără ea? Cu neputință!—Și-apoi, cui s'o 'ncredințez?

Bucium

Vom găsi.

Vrajă (neînduplecat)

Nu.

Bucium (hotărât)

Trebuește.

Vrajă

Oh, am friguri, aiurez.

Bucium

Dar, gândește-te o clipă la bătrânul Crai-Apune
Cărui tu îi ești lumina și norocul.—L'ai răpune!
Dar gândește la poporul, care-așteaptă dela tine
Ca să-i împlinești chemarea și nădejdea de mai bine.
Crezi, că poți tu să te lepezi de trecut, de viața 'ntregă
Și de toate câte, fără să le știm măcar, ne leagă?
De o vorbă, de un zâmbet, de o casă, de o floare?...
Cum să 'năbuși amintirea ta a tot biruitoare?
Crezi tu c'ai putea să'ți lepezi inima ca pe o haină?
Patria nu-i doar o vorbă de prisos. O, nu; e-o taină!
Doar, când te cobori în tine, îți șoptește uneori:
Patria e locul unde te-ai născut și-ai vrea să mori!

Și de fugi de ea, te strigă orice batere de vânt,
 Orice fluture te chiamă... E iubirea de pământ!
 Și-apoi, să-ți zdrobești o viață, toată truda, faima ta?
 E prăpastia 'nainte-ți... Vrajă, nu te avânta!

Vrajă

Dar mi-e dragă.

Bucium

Cui nu-i dragă o femeie, cât trăește?

Vrajă

Doamne, Bucium, cum mă chinui! Fără ea, ce fac?

Bucium

Iubește.

Da, iubește-o de departe ca pe-un vis frumos, vrăjit.

Vrajă

Ca să'mi plâng o viață 'ntreagă visul meu neîmplinit.

Bucium

Dragostea ți-e dureroasă, da, și nu te fericesc.
 Dar chemarea ta în lume-i să domnești.

Vrajă

O, să domnesc,

Uite, asta mi-e osânda! Dar am suflet ca și tine...
 Eu cu dânsa sântem una: cum m'ași despărți de mine?
 Tu, și ori și care altul aveți dreptul să iubiți,
 Să iubiți tot ce vă place, fără teamă, fericiți.
 Numai eu să plâng din ceasul trist, în care-am cunoscut-o.
 Să domnesc? Nu'mi trebuiește; eu nu vreau, nici n'am cerut-o.

Bucium

Soarta ta o hotărăște; te-ai născut din neam regesc.

Vrajă

Soarta, care mi-a dat viața, mi-a dat dreptul s'o trăesc!
 O trăesc, dar, cum îmi place.

Bucium

Dar, mai uiți, că e război.

Și că a fugi înseamnă a trăda. — E lupta'n toiu,
 Ziua cea de mâine, poate, hotărăște ce va fi
 Tu ne lași în toiul luptei și'ți ceri dreptul de-a iubi!

Vrajă

Doamne, nu mai pot să cuget,

Bucium

Du-te, Vrajă, 'n cortul tău.
 Noaptea-aduce gânduri bune; mâine n'o să-ți pară rau.
 Insă, dacă nu te 'ndupleci hotărând de voia ta,
 Nu uita că sunt pe-aproape și te voi împiedeca.

(Se despart strângându-și mâna. Vrajă nehotărât, șovăind, aproape bolnav, o apucă spre stânga, în vreme ce Bucium, privind lung pe urma lui, ridică din umeri, ca omul care nu poate pricepe, apoi cu pașii hotărâți dispăre spre fund).

SCENA VI**DOMNIȚA. DOR. O STRAJA**

(Mare pauză, care înseamnă trecerea de timp până după miezul nopții. Stelele tot mai strălucitoare sclipesc pe cer. Corturile par de argint în bătaia lunei. Liniște. Sfios pe dinaintea corturilor, se strecoară Pajul Dor. E travestit în uniforma Căpitanului Vrajă, de care mai că nu'l poți deosebi în asemănarea lor fizică. Semi-întunerecul nopții îl protejează de asemeni. Dor înaintează sfios, nehotărât, neștiind încotro să'și îndrepte pașii. Zărește apoi Straja, înțelege, că nu-i mai rămâne timp de gândit și înaintază până aproape de ea).

Straja

Cine-i ?

Dor

Eu sunt.

Straja (semuindu-l cu Vrajă)
 Căpitane, să trăești.

Dor

Domnița ?

Straja (arătând cu mâna spre cort)

Îată,

Parcă văd și-acum lumină ; e în cort netulburată.

Dor (întinzându-i o pungă)

Ține.

Straja (fericit)

Mulțumesc.

Dor

Îa seama.

Straja (șiret)

Nu vă temeți, că pândesc.

(se 'nclină mulțumind și se îndepărtează. Apoi, sic-e!)

Hei, i-am priceput acuma : prințișorii se iubesc !

Cine e ?

(înce)

Dor (lângă cort)
Domniță !

Domnița (ieșind din cort)

Tu ești ?

(cu dragoste)

Te-așteptam.

Dor (misterios)

Sunt Pajul Dor.

Oamenii îmi sunt pe-aproape, să fugim.

Domnița (aiurită, înțelegând adevărul)

E 'ngrozitor !

Dor

Vom fugi călări, la Poduri e caleașca noastră gata !
 Trăsnet-Impărat te-așteaptă. Dac'ai ști !...

Domnița

Săracul tata !

Dor

O, Domniță, bucuria ce le-o faci ! Nici nu'ți dai samă !
 Și sârmana Doamnă plânge zi și noapte.

Domnița

Biata mamă !

Dor

Să fugim.

Domnița (șovăind)

Dar...

Dor

N'avea teamă, am cu mine opt voinici.

Domnița (neînduplecată)

Oh !

Dor

Sunt travestiți și dâșii. I-am împrăștiat pe-aici.
 Nu e vreme de gândire; să fugim ! Nu-i nici-o strajă.
 Vino !

(O duce după el de mână ca pe un copil)

Domnița (lăsându-se în voia lui)

Să mă duc cu tine ?

Dor

Toți te-așteaptă-acasă.

Domnița (aproape de mijlocul scenei, înfrântă de dragoste)

Vrajă !

(De după corturi apare Bucium cu oamenii lui. De cealaltă parte sar într'ajutor oamenii Pajului Dor. Domnița e ridicată pe brațe de oamenii acestuia și dispare. O luptă se încinge între o tabără și cealaltă. Toți încrușișează spadele).

Dor (descoperit)

Ah !

Bucium (tăind drumul lui Dor)

Ți-am spus, că'mi ții cuvântul !

Dor

Lasă-mă !

Voci

Loviți de zor !

Dor

Teucid !

Bucium

Incearcă !

Dor

Iată !

(Il lovește cu pumnalul. Bucium, cade rănit. Dor își deschide drum și dispare).

Bucium, (căzând)

Vrajă !

Voci

Facle !

Alte voci

Ajutor !

(Atrași de zgomot, ostașii aleargă de pretutindeni. Vrajă e printre ei. Dar lupta a încetat și oamenii lui Dor dimpreună cu dânsul s'au pierdut în întineric. La lumina faclelor, Bucium, susținut de-ai lui, îl vede pe Vrajă, și închipuindu-și, că a revenit, îi cuprinde fericit amândouă mâinele).

SCENA VII-a

VRAJĂ, BUCIUM, OSANZĂ, UN PRINS,

Bucium

Tu ești Vrajă ?

Vrajă

Bucium.

Bucium (strângându-i mâna)

Doamne, nu-i nimic; îți mulțumesc !

Osânză (oamenilor cari susțin pe Bucium)
Duceți-l în cort.

Vrajă (alergând spre cort)
Domnița!

(și negăsind pe nimeni)

Oh!

Ostași (aducând un prins)
Un prins.

Vrajă

Vreau, să-i vorbesc

Vrajă (cătrec prins)
Spune-mi numai adevărul și 'ți dau viața.

Prinsul (cu frică)

O să spun.

Vrajă

Cine mi-a răpit Domnița?

Prinsul

Pajul Dor, un suflet bun.

Vrajă

Dor?

Prinsul

Îți seamănă... Ași zice: două picături de apă.
Cum plângea, sârmana Doamnă... Du-te, Dor, i-a spus, și-o
Și-a luat ostași în grabă... și-am pornit atunci și eu... [scapă
E trimes chiar de 'mpăratul...

Vrajă (aproape sie-și)

E trimis de Dumnezeu...

(apoi hotărât)

Spune-mi, unde e Domnița? In spre Poduri ori Ferbinți?

Prinsul

E caleașca ei la Poduri.

Vrajă

Teucid, de 'ncerci să minți!

Prinsul (cu convingere)

E la Poduri; într'acolo au fugit... De ce-ași minți?
Ei, — sunt în puterea sorții, pe când eu — eu sunt aci!

Vrajă (visător)

In spre Poduri ?

Prinsul

In spre Poduri.

Vrajă (pe furis)

Ține-o pungă cu arginți.

(Prinsului, care încearcă să-i mulțumească)

Taci.

(celor ce se țin deoparte)

Osânză, i-ați ostașii și porniți în spre Ferbinți.

Osânză

Spre Ferbinți.

Vrajă

Și cât mai iute; nu e vreme de gândire.

Prinsu-o să v'arate drumul. Du-te!

Osânză

Am plecat.

(iese în grabă urmat de ceilalți)

Vrajă (singur, pe un trunchiu de copae)

Iubire !

(își lasă capul în palme și hohotește de plâns).

CORTINA

ACTUL al IV-lea

Scena reprezintă un colț al grădinei palatului lui Trăsnet-
Impărat.— Alei, brazde, flori, copaci. În dreapta închisoarea. Ferestre
cu zăbrele, zid împrejmuitoare. O după amiază de vară.

SCENA I-a

DOMNIȚA. FETELE.

Floarea

E frumos să fii răpită.

Mioara

Ca în basme; zău așa!

O fată

Ce n'ași da să mă răpească și pe mine cine-va?

Domnița

Voi vorbiți prostii!—Eu, una, jur că n'ași râvni deloc...

Floarea

Și te-a dus cu el călare?

Mioara

Strânsă bine de mijloc!

(Fetele râd)

Domnița

Fetelor, sfârșiți odată, că mă supăr!

O fată (amenințând'o cu degetul)

Lasă, lasă!

Floarea

Nu-i mai place să glumească!

Mioara

Păi, firește, — e mireasă.

O fată

În curând ;— așa se spune.

Domnița

Doamne, multe se mai spun.

Mioara

Vifor e'ndrăgit de tine.

Floarea

Încă cum !

O fată

O, e nebun !

Mioara

Lumea zice, că 'mpăratul chiar te-a și făgăduit.

Domnița

Lumea n'are altă grijă și se ține de pețit.
Câtă vreme mie gândul...

Floarea

Ți-e la cellalt.

O fată

Te încântă.

Domnița

Oh, când mă gândesc în urmă la ce-a fost, mă înspăimântă.

Mioara

Cum se poate ? Și se spune doar, că Vrajă e frumos.

Domnița

Dar venise să mă fure cu un gând prea dușmănos.

Mioara

Nu te-a prea speriat, desigur.

O fată

Oh, și eu o bănuiam.

Floarea

Dac'ai fi strigat mai tare poate, că te auziam !

Domnița

Rea mai ești !

Mioara (Floarei)

Dar tu ce-ai face, dac'ar fi să...

Floarea

Ași țipa.

O fată

Par'că-ai vrea să țipi și par'că nu te lasă inima!

(Fetele râd)

(Dor, temnicerul, coboară treptele închisorii, trece pe dinaintea fetelor, se înclină în semn de salut. Domnița îl oprește din drum cu un gest).

Floarea

Bietul Dor.

Mioara

De-ai ști Domniță, cât părea de amărât.

Domnița (strigându-l)

Dor.

Dor (oprindu-se din drum)

Domniță.

Domnița

Tot pe gânduri? Spune'mi ce te-abate-atât?
Te știam doar într'o vreme mult mai guraliv...

Mioara

Glumeț.

Floarea

Pe atunci eră doar pajul răsfățat...

O fată

Azi e la preț.

Trăsnet-Impărat își ține, doar, în cinste temnicerul
Slujba cea mai de credință, ca răsplată...

Mioara (lui Dor)

Bate ferul

Cât e cald!

Floarea (asemenea)

Ei, haide, spune și Domniței.

O fată

Nu 'ndrăznește!

Mioara

Să vorbesc eu pentru dânsul: Pajul Dor...

O fată (râzând)

Oh!

Mioara

Te iubește.

Dor (cu grabă)

Nu-i adevărat, Domniță, jur, că nu-i adevărat...
(fetele fac haz)

Domnița

Toată lumea mă iubește... Ș'apoi, eu te-am răsfățat.
Dar pe-atunci erai copilul guraliv și... șăguiam
Astăzi...

O fată

Azi e «temnicerul!»

Domnița

E și el boer de neam.

Dor (îndurerat)

Nu, eu nu sunt temnicerul, nu, eu sunt întemnițatul!

Floarea (șiret)

Și la cine o fi cheia temniței?
(fetele râd)

Domnița

Lăsați băiatul!

Cu dușmance ca acestea e mai greu ca 'ntr'un război.
— Hai, lăsați băiatu 'n pace!

O fată (trăgând de mână pe celelalte două)

Vă lăsăm pe amândoi.

(fetele dispar hohotind de râs)

SCENA II-a**DOMNIȚA, DOR****Domnița**

Dor.

Dor

Domniță.

Domnița (spionând cu ochii împrejurii)

Ții la mine?

Dor (încurcat)

Eu...

Domnița (indemnându-l)

Nu te sfii să'mi spui.

Mie 'mi ești chiar drag...

Dor (fericit)

Domniță!

Domnița

...mai ales, că-i semeni lui.

Dor (amăgit)

Oh!

Domnița (neluând seama)

Mie-ești prieten, Dor? Vorbește-mi! Doamne, dacă mai iubi...
Ce-ai putea tu pentru mine?

Dor

Ori și ce mi-ai porunci!

Domnița

Dor, admir de mult în tine cinstea ta și vrednicia
M'ași putea încrede 'n tine... Vreau să'ți cerc azi prietenia
Te-ai putea tu oare duce până 'n lagărul vrăjmaș,
Ca să-i dai lui Vrajă...

Dor (cu durere)

Vrajă.

Domnița

...pentru Vrajă, un răvaș?

O, dacă-ai putea-o face ți-ași... nici nu știu ce ți-ași da!

Dor

Unde e răvașul?

Domnița (scoțând din sân o scrisoare)

Ține-l. Ce-mi ceri tu?

Dor

Eu? Mâna ta!

(și sărută mâna și dispare)

SCENA III

DOMNIȚA. VIFOR

Domnița (aproape surprinsă)

Vifor.

Vifor

Te cătam Domniță prin palat și prin grădină.
Ce făceai aici?

Domnița (indiferent)

Mă primblu. Aer... soare... și lumină...
Dar, mă căutai anume, parc' așa spuneai? Ce este?

Vifor (incurcat)

Ce să fie? — Mai nimica... Ba, uitasem; da — o veste.

Domnița

Veste?

Vifor

Foarte bucuroasă! Vrajă a fugit în lume.

Domnița (cu interes)

A fugit?

Vifor

În lumea toată.— Să renunți la tron, la nume.
Și să-ți părăsești ostașii, să-ți întuneci faima ta
Dragostea le face boacă câte-odată, — zău așa!
Ei, tot omul c'o meteahnă!

(râde)

Domnița

A fugit? De unde-o știi?

Vifor

Prinșii cei mai noi din luptă mi-au dat vestea.—O, dar fii
Bucuroasă; Vrajă, doară este cel mai de temut!

Domnița

A fugit în toată lumea...

Vifor

Foarte bine a făcut!

Căci de ne cădea în labă!.. Capul lui e la mezat.
Il plătea împărătește...

Domnița

Doamne!

Vifor

...Trăsnet-Impărat.

S'apoi trădătorul ăsta da de furcă tuturor
Dac'ar fi să-mi cadă 'n mână, îmi cer dreptul să-l omor!

Domnița (acoperindu-și fața cu palmele)
Oh!

Vifor (luând seama)
Ce te-a mâhnit, Domniță? — Nu ți-e bine?

Domnița Nu... Dar, toate...
Griji... amărăciuni... necazuri... toate astea...

Vifor (cu înțeles)

Se prea poate.

(**Grădinarul**, un bătrân plăcut, în portul modest al oamenilor de seama lui, își descoperă capul alb, și sfios înaintează, ca să ofere Domniței buchetul ei de toate zilele)

Domnița

(cu bucuria vădit exagerată a omului, care vrea să-și ascundă durerea ce'l copleșește)

O, buchetul meu, moșnege! — Mai frumos pe zi ce trece
(lui Vifor)
Nu ți plac florile?

Vifor

Domniță, pe ostași, îi lasă rece.

(Se înclină salutând și se depărtează cu bănuiala pe care i-a întărit-o în suflet atitudinea Domniței).

SCENA IV-a

DOMNIȚA. GRĂDINARUL.

Grădinarul

Vă e dragă-a-oum grădina... și-i frumoasă,—cum să nu!
Ș'apoi, Doamne, nu-i lipsită nici de vrajă...

Domnița (tresărind)

Ce spui tu?

Grădinarul

Zic, că's fericit, Domniță, că prin truda mea găsești
Că'n grădină e și vrajă... Căci, vrăjită 'mi pari...

Domnița

Glumești?

Viu, ca să'mi îmbăt privirea, ochii dornici de lumină.

Grădinarul (râzând)

Oh, și eu credeam, nebunul, că-i și vrajă în grădină.

Domnița

Ai îmbătrânit, moșnege, și'mi vorbești copilării!

Grădinarul

Nu te mânia, Domniță, pentru câte nu le știi.
O, ce drag mi-e în grădină. Zi și noapte stau de strajă
Uneori găsesc aicea, că-i, și vrajă.

Domnița (mâniată)

Care vrajă?

Grădinarul

Ți-e așa străin cuvântul?—Nu l'ai auzit nici când?
Eu ți l-am citit pe buze și'mi părea că-l porți în gând.

Domnița (mâniată)

Indrăzneala ta e mare. De n'ai fi bătrân cum ești,
Mi-ai plăti-o scump!

Grădinarul

Domniță, poate că te amăgești.
Mulți moșnegi albiți de grijă sunt doar niște flăcăuani.
De mi-ași smulge barba asta nu'mi dai douăzeci de ani!

(Iși smulge barba falsă, și în infățișarea Grădinarului, Domnița recunoaște pe Vrajă).

Domnița

Vrajă! — Mă 'nspăimânti!

Vrajă (cu dragoste)

Domniță, zi, că tot nu m'ai uitat.

Domnița

Ești nebun! Ce cați aicea?—Capul tău e la mezat.
Au să te ucidă, Vrajă, și nu vreau.

Vrajă

Iți mulțumesc!

Tot nu m'ai uitat! Domniță, am deprins să te iubesc.
Oh, de când pândeam eu clipa asta ce mă ferecește.

Domnița

Vrajă, fugi.

Vrajă

Rămân cu tine.

Domnița

Te-or ucide mișelește.

Vifor (care spionează prin tufişuri, sie-şi)
A, nu mă 'nşela simţirea !

Domniţa
Fugi !

Vrajă (nehotărât)
Sâ fug ?

SCENA V-a

VRAJĂ. VIFOR. IMPARATUL. CURTENII.

Vifor

E prea târziu.

(Il prinde pe la spate de mâini. Vrajă se zbate neputincios. Domniţa fuge înnebunită)

Vrajă (luptându-se)
Lasă-mă.

Vifor

Nici mort. (strigând)

Străjerii !

(Doi străjeri îi sar într'ajutor)
Sunt neîndurat.

Vrajă (biruit)

Te ştiu.

(Se aud trâmbiţele, care vestesc pe Impărat)

Vifor

Impăratul.

(Alergând în calea Impăratului, care se arată înconjurat de boerii curteni)

Prea Slăvite, Vrajă, spaima tuturor
E în mâna noastră.

Impăratul

Vrajă ?

Zbârciog
Un erou ?

Impăratul

Un trădător.

Vreau să mi-l aducă 'ndată.

Vifor (strigând)
 Ei, străjeri!

Impăratul

A, l'ați legat?

Ai albit de frica morții!

Vrajă (hotărât)

Doamne, nu-i adevărat!

Vifor (impăratului)

Iși pusese barbă albă... E moșneagul grădinar.

Impăratul

Cum? — E grădinarul nostru? — Ce sămânță de tâlhar!
 Arma voastră-i vicleșugul; asta vă e vrednicia
 Dar privește 'n față moartea, cel ce-și știe datoria
 Mi-ai răpit copila. Astăzi, cine știe cu ce gând
 Te-ai mai strecurat aicea?

Vrajă (încercând să se apere)
 Doamne...

Impăratul (mânâios)

Un tâlhar de rând!

A, de-aceia nici vrăjmașul să mai birue nu poate,
 Fiindcă le lipsește capul șiretlicurilor toate!
 Cât e vorba doar pe luptă, nu mai fac nici-o scofală
 S'a dat prins acum Osânză...

Vrajă (uimit)
 Cum, Osânză?

Impăratul

Și Migală.

Vrajă (îndurerat)

Și Migală.

Impăratul

Crai-Apune plânge 'n pumni. Dar mai așteaptă
 Că de-abea te-am prins în brațe. Să te văd la luptă dreaptă
 Două mii de prinși în lupte, șapte sate cucerite,
 Iară morții cu duiumul.

Vrajă
 Taci,

Impăratul

A, fiare hămesite!
 Mult m'ați sângerat în suflet; — o, mai mult decât gândești
 Dar acum te am în mână și ți-o jur — c'ai să-mi plătești.
 Va să zică tu ești Vrajă, iscusit în viclenii?
 Ce-ai venit să cați aicea? — Haide, spune-ne ce știi?
 Tu ești Vrajă — acela care mi-a răpit copila?

Vrajă

Eu.

Impăratul

Și de ce-ai făcut-o asta?

Vrajă (apăsând asupra vorbelor)

Știe numai Dumnezeu.

Impăratul

Fiu de Domn, tâlhar de codru, nu huli pe Cel de sus
 La așa murdară faptă numai diavolul te-a pus.
 Ai gândit, că-ți sunt de-o seamă și că m'oi îndupleca,
 Ca de teama suferinței, să primesc eu pacea ta.
 Dar iubirea de moșie, pavază și călăuză,
 Mi-a fost pururea tovarăș... Și nici ea n'a vrut s'auză
 De-o tocmeală ca aceea, căci e os din osul meu.
 Să mă judece nu-i vrednic decât numai Dumnezeu.
 Dar pe tine eu te judec. — Cum te desvinovățești?
 Ce-ai putea să-mi spui? — Vorbește!

(Vrajă pleacă capul tăcând)

Nici măcar nu îndrăznești.

Vrajă

Nu de temerea osândeii, care știu, că va veni
 Nu-ți vorbesc nimic, ci numai, că n'am dreptul a vorbi.
 E un altul care poate să vorbească pentru mine
 Și să judece în fapta mea ce-i rău și ce e bine.
 Nu știu dacă o va face... numai cât nu fi pripit
 Mai așteaptă până mâine.

Impăratul

Ori și cum, ești osândit.
 Când cu ură ne'mpăcată te aștept de-atâta vreme
 La ce bun ți-ar fi răgazul? Și-apoi eu, de ce m'ași teme?
 Nu știu voia cui te-adoce; — diavolul ori Dumnezeu?
 Dar pricep c'acum e ceasul, ca să-ți pot plăti și eu
 A, blestêmul pentru care mă tot plânge un popor!

Azi e ziua răfueii și nu vreau să'ți fiu dator.
 Și dac'oi sfârși cu tine, poate că m'oi îmblânzi.
 Nu de teamă de blesteme, — ci că 'ncep a 'mbătrâni.

(La un semn al Impăratului străjerii pornesc pe Vrajă spre temniță)

Vrajă (impăratului)

Mai așteaptă până mâine.

Impăratul

O, și azi e prea târziu.

Căci noi sântem fără milă cu dușmanii.

Vrajă (sălbatec)

Da, vă știu!

(Cortina laterală câteva clipe, înseamnă timpul scurs până spre miezul nopții aceleași zile. Cer înstelat, liniște, o noapte de vară. După un răstimp temnicerul coboară treptele închisorii, în vreme ce Domnița se furișează dinspre palat).

SCENA VI-a

DOMNIȚA. DOR.

Domnița

Dor.

Dor

Domniță, tu aicea? Te-ar putea vedea vre-o strajă.

Domnița

Taci; pricepi ușor ce caut: Vreau să-i pot vorbi lui Vrajă.

Dor

Să-i vorbești? — La miezul nopții?

Domnița

Vreau să-i pot vorbi.

Dor

Mă sperii!

Cum să 'ngăduie aceasta temnicerul?

Domnița

Temnicerii

Sunt tot oameni și au suflet, uneori aprins de dor
 Cine-ar bănuși iubirea tainică din pieptul lor?
 Poți fi oare temnicerul fericirii mele 'ntregi?

Dor (indurerat)

Nu, eu sunt întemnițatul dragostei ce n'o 'nțelegi!

Domnița
O, iubirea-i numai jertfă! — După câte-am înfruntat
Ca să mă strecor în taină pân'aci...

Dor

Adevărat.

Domnița
Dor, nu m'am gândit o clipă la împotrivirea ta.
Inșă, ori ce-ar fi să fie, îndărăt tot nu voiu da.
Vreau să-i pot vorbi lui Vrajă !..

Dor

Datorită slujbei mele.

Dar mă 'mpiedecă credința

Domnița

Tu să'mi stăvilești voința ?

Dor

Nu, Domniță, nu se poate.

Domnița

Nu; mă minți.

Dor

De ce-aș minți ?

Domnița (apăsând asupra vorbelor)
Dor va face pentru mine ori și ce i-ași porunci !

Dor

Oh! — Și 'mi ceri cu dinadinsul, ca să 'mi țiu cuvântul dat ?

Domnița

Dor, îmi pierzi zădarnic vremea.

Dor

O, ești rea !

Domnița

Ești ne 'ndurat !

Dor

Mă jertfesc, Domniță, ție de mi-i scris să mă jertfesc.

Domnița

Jertfa ta va fi primită, Dor,

Dor

Domniță, mă 'nvoesc.

(Urcă treptele închisorii, pe care le coboară după o clipă dimpreună cu Vrajă, la pieptul căruia Domnița se aruncă cu nestăpânire. Dar se pierde repede pe după boschete, de unde se aude o clipă plânsul durerii lui mai mult decât omenești).

SCENA VII-a

DOMNIȚA. VRAJA

Domnița (aruncându-se la pieptul lui Vrajă)

Vrajă.

Vrajă

Doamne, eram sigur c'o să vii să mă 'ntâlnești.
Măine 'n zori mă vor ucide, dar mi-ajunge: mă iubești!
Indrăzneala nebunească ce am pus'o, ca să viu
E plătită 'mpărătește!

Domnița (plângând)

E plătită prea târziu!

Vrajă

O, Domniță, e târzie numai remușcarea mea,
Fiindcă te-am crezut o clipă și nesinceră și rea,
Dar vei înțelege însă 'ți ce durere m'a cuprins
Când am priceput, că fuga ta a fost cu dinadins.
Când am priceput, că toate planurile ce'mi făceam
Erau doar o amăgire de copil, — căci m'amăgeam.
M'amăgeam, crezând iubirea ta a tot biruitoare
Când eră nevinovată și plăpândă ca o floare.

Domnița

Fuga mea!... Sunt vinovată, Vrajă, și-o mărturisesc.
Mi-eră drag să fiu cu tine, — dar căminul părintesc
Mă robea cu 'nfrigurarea amintirilor dintâi
Și-am plecat — deși iubirea îmi șoptea ușor: rămâi.

Vrajă

Da, eu te pricep, Domniță, fiindcă însumi sufeream
De a'mi părăsi flăcării mei, cu care biruiam
De a'mi sfărâma potirul visurilor mele sfinte,
De a rupe dintr'odată cu cea fost mai înainte
De a năruî altarul sfânt al dragostei de țară
De-a muri și de-a mă naște pentru tine-a doua oară.

Sufeream în lupta'n care biruiam un vis trufaș,
 Visul, care mă crescuse,—faima mea de bun ostaș.
 O, dar când mă părăsiseși și știam că'mi ești departe
 Și că ura-a două neamuri învrăjbite ne desparte,
 Când știam ce râu de sânge între noi s'a pus hotar
 Ce 'ndărătnicie crudă stă în cale'mi stăvilar,
 Când am înțeles, că soarta m'a lovit atât de greu
 Că furtuni de patimi negre spulberă norocul meu,
 Când am înțeles, Domniță că te pierd pe totdeauna
 Mi-am strigat cu hotărâre: orice-ar fi, îmi e tot una!
 Și-am ales!

Domnița

Oh, Vrajă!

Vrajă

Doamne, jur, că n'o să'mi pară rău
 Nu's al nimănu pe lume, decât numai robul tău,
 Nu's decât al tău, Domniță,—da, sunt sigur, sunt convins,
 M'am luptat cu mine însuși împotriva'ți—și-ai învins!
 Uite, astă-zi dimineață, față'n față cu 'mpăratul,
 Inima mi-era zdrobită, gândul negru ca păcatul,
 Și-am rămas tăcut sub ploaia ne'nduratelor muștrări,
 Care 'mi ponegreau vitejii dragi ai scumpei mele țări.
 Da, și-am înțeles atuncea, că nimic nu mă mai leagă
 De ce-a fost odinioară toată viața mea întregă,
 Și că viața mea de-acuma, câte clipe-ar mai avea
 E 'nchinată numai ție, suflete...

Domnița (lăsându-și capul pe umărul lui)

Taci.

Vrajă (cu dragoste)

Draga mea!

Domnița

O, ași vrea să fie clipa veșnicie!

Vrajă

N'o vor sorții.

Cât o veșnicie-i numai clipa dinaintea morții.

Domnița (cu spaimă)

Nu, nu vreau să mi te piardă!—Doamne, cum de nu-i ursit
 Să gustăm în tihnă cupa fericirii ce-am râvnit,
 Fericirii ce ne vine dela voia ta cerească.—

(rugătoare)

Dă-ne liniștea uitărei, care s'o desăvârșească!

Vrajă (asemeni)

Fă, ca clipele acestea de iubire și de groază
 În pustiul suferinței să ne fie ca o oază.

Domnița (cu hotărâre)

Nu mai sunt o copilă să primesc tot ce-or voi!
 Nu mă pot supune soartei ce mi-o dau. Nu;— voi vorbi!
 Le voi spune că am dreptul, ca să hotărâsc de mine,
 Și că visurile mele dragi legate'mi sunt de tine,
 Că nu vreau să mi te dee morții dintr'o răzbunare
 Și că Vrajă mi-e logodnic, și că nici o vină n'are.
 Voi vorbi cu hotărâre, cum ei însăși m'au deprins
 Voi cădea cu tine-alături, dac'ar fi să fii învins.
 Uite, pentru-aceasta, Vrajă, m'am zbatut să viu aci.
 Să'ți zmulg ori-ce îndoială, că mi-e teamă de-a vorbi.
 Nu, necazurile țării n'au nimic cu dorul meu
 Trăsnet-Impărat mi-e tată, însă eu sunt numai eu.
 Da, căci sunt încredințată, că's iubită pentru mine.

Vrajă

Toată dragostea din lume, dragoste, și se cuvine!

Domnița

Doamne, cât mă ferește vorba ta măgulitoare!
 Cum ași mai trăi o clipă fără s'o aud?—Mă doare
 Numai gândul despărțirii noastre pentru totdeauna
 Ne-a apropiat durerea, căci iubirea noastră-i una.
 A fost scris ca 'n ceasu 'n care moartea crudă te pândește
 Să'ți primesc îmbrățișarea caldă ce mă ferește.
 Oh, mai prinde-mă în brațe înc'odată, strâns, — așa...
 Drag mi-e să mă știu cu totul toată în puterea ta!

Vrajă

O, călăule, grăbește'ți pasul tău hotărâtor!
 Ce'mi mai pasă dacă mâne dimineață o să mor?
 Ce'mi dau clipele acestea nu'mi pot da o viață 'ntreagă.

Domnița

Vrajă, te iubesc!

Vrajă

Domniță!

Domnița

Da, sunt sigură.

Vrajă

Mi-ești dragă!

Domnița

Moarte, moarte blestemată, cum te 'nduri? Noi ne iubim.

Vrajă

Moartea înfrumusețează însăși viața ce-o trăim.
N'o huli!

Domnița

Dar stă la pândă să ne facă mâini tot răul.

Vrajă

Știi tu ce te fericește, draga mea?

Domnița (cu dragoste)

Tu.

Vrajă

Nu, — călăul!

Dor (venind cu grabă)

Aud pași pe-aci pe-aproape, și mă tem, că ne-or pândi.

Vrajă (Domniței)

Du-te!

Domnița

Nu mă 'ndur.

Vrajă

Hai, du-te, nu te teme.

Domnița (depărtându-se)

Voi vorbi!

SCENA VIII-a

VRAJĂ. DOR.

Vrajă (îndurerat)

Oh!

Dor

Da, suferi. Ai dreptate! Greu deprinzi să mori...

Vrajă

Să mor?

Dor

Când robită'ți este viața unui vis fermecător...

Vrajă (visător)

Unui vis de fericire... Da e greu să poți muri,
Când ești tânăr, când poți crede și când ai dece trăi.

Eh!—Dar mâine dimineață va vorbi ea pentru mine
 Va vorbi cu 'nflăcărarea dragostei și va fi bine!
 Dacă munți întregi de ură ne-ar sta'n calea fericirii
 li vom trece 'n zbor alături pe aripele iubirei.
 Sufletul mi-e plin de visuri, de speranțe și de viață.
 O, ce dulci sunt aste două vorbe : mâine dimineață!

Dor

Mâine dimineață ? — Doamne, mâine? — dar va fi târziu.
 Vei fi mort la miezul nopții.

Vrajă (înăbușit)

Cum ?

(după un răstimp)

Știi bine ?

Dor

Da, — o știu.

Vrajă (acoperindu-și fața)

Oh !

Dor

Călăul are ordin chiar la miezul nopții...

Vrajă (cu groază)

Taci !

Dor

Mâine?— Ce nenorocire ! Nu văd ce-ai putea să faci.

Vrajă

Voi muri la miezul nopții... Vor muri cu mine doi,
 Fiindcă nenorocul nostru ne va pierde pe-amândoi.

Dor (tresărind)

Cum, Domnița?—Ai dreptate... N'ar putea să mai trăiască.
 Doamne, unde e scăparea, care să vă fericească ?

(aproape sie-și)

Da, călăul nu te știe... ș'apoi e 'ntunerec rău...
 Dac'ar fi să măucidă...

Vrajă

Ce spui tu ?

Dor

În locul tău ?

Vrajă

Cum ? să teucidă 'n locul celui osândit... pe tine ?

Dor

Da, e nemerit... așa e ! A fost scris... și se cuvine !

Vrajă

Tu primești ca pentru mine, un străin, să te jertfești ?

Dor

Iți voi povesti povestea mea și n'ai să te uimești.
 Sunt un om din toată lumea... Mi s'a spus că sunt de neam
 N'am știut p'ai mei vre-odată, nici ce sunt și nici ce am
 Am crescut de mic la curte și servind pe împărat
 I-am fost omul de credință, am fost pajul răsfațat.
 Dar când m'am trezit la viață un biet suflet, trist, stingher
 Și-am căzut robit iubirei subt cătușele-i de fier,
 Când prăpastia aceasta dintre suflet și mijloace
 Imi muncea închipuirea bôlnavă de-o vreme 'ncoace
 Cu năluca fericirii celor care se iubesc,
 M'am pătruns de mine însumi și mi-am zis: dece trăesc ?
 Dureros e să nu afli nici un rost vieții tale !
 Te cuprinde-atâta silă și de tine — și ce jale
 Ca o negură se lasă peste dorul tău de viață...
 O, și-apoi cu ce credință mi-ai spus: mâine dimineață !
 Parc' ai fi privit în față tot norocul tău visat.
 Parcă ți-ar fi stat pe buze sufletul înfrigurat
 Parcă mâine dimineață altă lume s'ar trezi,
 Alte suflete din lumea celor ce nu pot muri.
 Viața mea,—oh, n'are—această dulce «mâine dimineață»
 Și dac'adormind acuma nu m'ași mai trezi la viață
 Mi-e tot una, câtă vreme n'o aștept măcar să vie...
 Dacă poți s'o ai prin mine, cu ce drept ți-ași zmulge-o ție?
 Da, trăește-ți fericirea ce-o dă «mâine» mult dorit !
 Mâine, 'n revărsat de ziuă, cel mai mândru răsărit
 Va împurpura tot cerul, cu o mantie regească
 Flori din cele mai frumoase mâine, or să înflorească
 Și ca mâine niciodată codrii nu vor fremăta
 Adierea cea mai blândă fruntea ți-o va desmierda
 Și câmpiile în soare vor fi mâini atât de verzi
 Cum n'au fost de când e lumea, ca tot sufletul să ți pierzi
 În nemărginirea verde așternut' anume ție —
 Mâine dimineață, Doamne, innuri noi de ciocârlie
 Vor slăvi ca niciodată fama celor întocmite
 Mâine-i plin de-atâtea clipe dulci, cum n'au mai fost trăite
 Și-apoi mâini, bogat în daruri ce'ndumnezeesc și firea
 Iți va 'mpodobi cu toată frumusețea ei iubirea
 Căci ca mâine, nici Domnița însăși n'a fost mai frumoasă
 Și nici când ca mâini privirea-i lacomă, mai dragăstoasă.
 Mâine e desăvârșirea visului ce te-a robît,
 Mâine e al tău ! Trăește-l, căci ți-l dau—și's fericit !

(tâind vorba lui Vrajă, care vrea să se împotrivescă).

Nu zi ba ! Ai datoria să primești, cum sunt dator
 Pentru fericirea voastră-a amândurora să mor.

Vrajă

Nu, nu; jerfa ți-e prea crudă și n'am dreptul s'o primesc.

Dor

Jerftă? Nu; o faptă bună! Și-apoi e mai creștinesc...

Vrajă

Nu!

Dor

Decât să'mi iau viața fără de nici-un folos
S'o închin iubirei voastre tinere, ca un prinos.

(ascultând)

Taci! E cineva. Călăul...

Vrajă

Doamne!

Dor

Trebuie să pice.

E aproape miezul nopții; vor veni să te ridice.
Nu e vreme de gândire. Uite haina! Dă'mi pe-a ta.
Travestit în chipul ăsta lesne vei putea scăpa.

(il ajută să-și îmbrace haina)

Iute... Bun... Așa... Ia seama, porțile sunt strejuite,
Dar în dosul închisorii e-un pârleaz... Pe nesimțite
O să-l sari și dai în stradă — și pe urmă ești scăpat.

Vrajă

Oh!

Dor

Consemnu'n seara asta este «Trăsnet—Impărat.»
Du-te!

Vrajă (încă nehotărât)

Dor.

Dor

Orice zăbavă te va pierde... și o pierzi.
Când mai poți cu-atâtea visuri fericite s'o desmierzi.
Du-te!

Vrajă

Dor... ce faptă mare... faci tu... Cum s'o răsplătesc?

Dor

Să'ți mai amintești de mine.

Vrajă

Numai să'mi mai amintesc?

Dor

Iar cândva, când tot norocul ți-o surâde după plac,
Vreau să'mi pui o biată cruce pe mormântul meu sărac.

Vrajă (induioșat)

Vreau să te sărut frățeste... Dor, te rog!... Se și cuvine.
(se îmbrățișează)

Dor (la despărțire)

Dumnezeu te aibă 'n pază !

Vrajă (depărtându-se, cu glasul înăbușit de lacrimi)

Dor !

(Se strecoară pe lângă zid și dispăre).

Dor

(Se reculege după o clipă, apoi se îndreaptă spre temniță. În poartă
se oprește un moment înfiorat și adaugă cu glasul stins).

Domniță... pentru tine!..

CORTINA

ACTUL al V-lea

Decorul Actului întâi.

SCENA I-a

BOERII CURTENI

Spaimă

Ce nenorocire, Doamne!

Zbârciog

Mi-a fost scris ca 'mbătrânind

Să văd curtea și 'mpăratul biruințelor jelind.

O, dece nu mori în ceasul fericitei împliniri

A dorințelor visate!

Sfadă

Eh, nimicuri!

Dojană

Năluciri!

Sfadă

Viața-i viață, zămislită din plăcere și dureri.

Ideal, speranțe, visuri, — sunt nimicuri!

Dojană

Sunt păreri.

Zbârciog

Visu-i lumea din lăuntru.

Sfadă

Lumea-i numai în afară.

Zbârciog

O, și flacăra credinței e cât soarele de vară.

Numai lumea din afară, ar fi prea puțin.

Dojană

Glumim,

Zbârciog

Dumnezeu ne-a dat și visul numai ca s'o împlinim
 Plicticoasă ar fi viața, dac'ar fi ursit să fie
 Să zici muntelui că-i munte și câmpiei tot câmpie.
 Dar așa, e amăgirea care 'mpodobește viața
 Lumea-i cum o simți și nu e cum e ea!

Sfadă (batjocoritor)

Oh!

Zbârciog

Dimineața,

Când cu mintea odihnită și cu suflet potolit
 Iți privești din nou grădina părăsită 'n asfințit
 N'o mai recunoști, e alta, parcă fiecare floare
 Ar fi înflorit spre ziuă înc'odată — și o boare
 Parfumată înfioară tot cuprinsu 'ntinerit —
 O, nu te uita pe tine, suflet bun și potolit!
 Căci în lumea din afară e o parte și din tine...
 Ce-i minunea făptuirii tale, Doamne, fără mine?
 Eu sunt sufletul vieții ce ai pus-o 'n univers.

Spaimă

Câte lacrimi, amăgire, doar tu singură le-ai șters!

Sfadă

Nu vă încântați de vorbe! Ia uitați-vă 'mprejur!
 De-ar fi numai amăgirea, viața n'ar avea cusur,
 Căci închipuirea noastră ne-ar fi binevoitoare.
 Dar așa, — te biciuește viața însă-și și te doare!
 Ia uitați-vă 'n palatul unui Trăsnet-Impărat!
 Bucurie și durere... plâns și râs înlăcrămat.
 Nu e nici-o bucurie pe de-a 'ntregul, — nici durere.
 Toată viața-i împletită doar din chin și mângâere!
 Până eri eră durerea grea a oștilor înfrânte,
 Și aveam atâtea visuri dulci menite să ne 'ncânte.
 Când norocul biruinței câtă iarăși către noi
 O răpiră pe Domniță drept ostatec de război.
 Și-apoi, când s'o știm aproape lângă noi, la adăpost
 Il uciseră pe Vrajă și de-atunci...

Dojană

Așa a fost.

Sfadă

Și așa va fi deapururi, mâine, astăzi ca și eri.
 Viața-i viață, zămislită din plăcere și dureri!

Zbârciog

Vorbe, daruri minunate, hărăzite pentru oameni.
 Vorbă, tu ne faci prieteni, dar și câtă vrajbă sameni!

Vorbă neîncăpătoare de gândiri mai îndrăznețe
 Te-am urât o viață 'ntreagă, te urăsc la bătrânețe;
 Căci tu ești dușmanul faptei, singura desăvârșire,
 Care întrupează-aevea o voință și-o gândire.
 Dar vorbim cu mult mai lesne, făptuim cu mult mai greu
 Iată cum la bătrânețe i-am căzut plocon și eu!
 Și mă cert cu tine Sfadă, pentru două vorbe goale.
 Dar ajunge și-o măciucă, una, pentru'n car cu oale!
 Cum am înțeles eu viața, o arată ce-am făcut.
 Tu ne-o spui acum cu vorbe, și ești mult mai priceput!

(Boerii rād)

Dojană

Râdeți, dar n'aveți dreptate! Viața nu-i închipuire.
 Căci te ustură amarnic...

Sfadă

Și durerea-i amăgire?
 Dac'ar fi pe 'nchipuire am ajunge la colivă.

Zbârciog

Dar te doare 'nchipuirea ca și viața deopotrivă!
 Chinuiți de-o 'nchipuire, câte mii de 'ndrăgostiți
 Suferă și se frământă și se cred nenorociți.
 O, și câți nu'și curmă viața?

Sfadă

Câți?

Dojană

Nebunii.

Sfadă

Poți să-i numeri!

Zbârciog

De-ar cunoaște adevărul poate-ar ridica din umeri!...
 Dar, se amăgesc și-aceia, care cred în fericire,
 Ne-amăgim cu toți, fiind-că viața e-o închipuire!

Sfadă

Viața-i adevăr și veșnic adevărul va fi crud.

Zbârciog

Dureroasă ți-e osânda și mi-e groază s'o aud!

Spaimă

Pentru Dumnezeu, sfârșiți-o cu palavrele acestea.

Sfadă

Hotărît, eu am dreptate.

Zbârciog

Nu s'a încheiat povestea!

Dojană

Dureroasă-i e povestea.

Sfadă

Va sfârși mai dureros.

Dojană

O Ileană Cosinzeană ce-a râvnit un Făt-Frumos.

Zbârciog

A râvnit o 'nchipuire ce trăește doar în ea.

Sfadă

A râvnit la cel mai mare dușman, și nu se cădea.

Spaimă

Trăsnet-Impărat și dânsul a fost prea pripit.

Sfadă

Nici cum.

El a fost oricând cu țara: n'a trădat-o nici acum.

Pentru dragostea Domniței n'o să 'ngenunchiem poporul.

Dojană

Chiar și făr' de jertfa asta, el eră biruitorul.

Sfadă

Pe dușman de-l ai în mână, nu'l cruța, e mai cuminte.

Spaimă

E o stafie Domnița.

Dojană

Parcă și-a ieșit din minte.

De-i vorbești, nici nu te-aude, de văzut, nici nu mai vede.

Spaimă

Să 'ndrăgească ea pe Vrajă?—Cine-ar fi putut-o crede!

Dojană

Ce putere și'n iubire! — Crude-s legile vieții!

Zbârciog

E puterea 'nchipuirii.

Sfadă (zeflemist)

Valurile tinereții! —

Dacă l'au ucis pe Vrajă, poate i s'a cuvenit.

Spaimă (în ascuns)

Eu mă tem, că e blestêmul crud... de care s'a vorbit.

Sfadă

Tu te temi pân' și de umbra ta, măi Spaimă.

Dojană

Chiar așa!

Sfadă

Pentru'n fleac de sărutare, Vrajă nu se 'ncumeta.
Eu pot spune, că povestea dragostei e-o născocire.
Un ostaș isteț ca Vrajă nu s'ar pierde pe-o iubire!

Dojană

Cine știe cu ce gânduri dūșmane s'a strecurat.

Zbârciog

Dar și câtă viclenie, ca s'ajungă la palat!

Spaimă

Poate uneltea vre-o crimă nouă.

Dojană

Ar fi fost în stare.

Sfadă

Tu te temi de blăstem, Spaimă?—Nu, e-o binecuvântare
Că l'au prins la vreme poate.

Spaimă

Bine, că l'a osândit!

Sfadă

Indrăzneala lui ne-arată cât era de încolțit.
Luptă dreaptă cu ostașii unui Trăsnet-Impărat...?
Cam se'ncurcă socoteala... Vrajă-i foarte cumpătat.

Spaimă

Dar era ostaș de seamă, un luceafăr.

Sfadă

Un luceafăr!

Tot e mai cu chibzuială, dacă poți scăpa și teafăr.
Și de câte nu te scapă viclenia izbutită!

Zbârciog

Dar Domnița?

Sfadă

Ei, Domnița—poate că-i îndrăgostită
Dar s'a pus de-a curmezișul fericirii țării sale
Și nu-i drept, ca tocmai dânsa să ne stee azi în cale
Bine s'a făcut; dovadă e că azi sfârșește bine
Un războiu de desrobire pentru frați.

Dojană

Solia vine

Chiar acum de dimineață?

Sfadă

Vine; că ne-au prins doar frica.

Fără Vrajă nătăfleții n'au mai izbutit nimica.

Spre norocul nostru poate ne-arătarăm mai pripiți.

Nu-i o lună încheiată și cer pace umiliți.

Spaimă

L'au ucis la miezul nopții, chiar în ziua când l'au prins.
Și l'au îngropat pe dată.

Sfadă

Și 'ntro lună am învins!

Zbârciog

Dar pe temnicer, de-atuncea nu l'au mai aflat?

Dojană

Pe Dor?

Spaimă

A fugit în toată lumea.

Sfadă

Un nebun.

Zbârciog

Un visător.

Nu erà de dânsul slujba temniței.

Sfadă

Ei, — un desmetic!

Zbârciog

Codrul care-l îndrăgise, drept e că e mai poetic.

Dojană

S'a făcut tâlhar de codru?

Spaimă

S'a făcut haiduc se spune.

Zbârciog

Mi-erà drag băiatu-acela, drag ca sufletele bune.

Sfadă

Prea l'au răsfățat la curte: un străin, un venetic.

Zbârciog

Un copil al nimănuia.

Dojană
De neam mare.

Sfadă

Un mojic.

Și mă tem că ticălosul să nu fie vre-o iscoadă
Nu prea ne purtă credință.

Spaimă

Se șoptea...

Zbârciog

Minciuni.

Dojană

Cu coadă.

SCENA II-a

ACEIAȘI. IMPĂRATUL. DOMNIȚA.

Crainicul (vestind)

Impăratul!

(Impăratul, mai îmbătrânit, coboară domol, ducând de mijloc pe Domnița, care se mișcă aproape mecanic. Domnița e palidă și slăbită ca după o grea suferință. Portul ei e cernit ca și sufletul ei. Ea pășeste rar, silit, fără voința ei proprie. Cu ochii deschiși mari privește drept înaintea ei un punct nehotărât. Pe buzele ei moare cel din urmă zâmbet al unui suflet bun de fată, și pe toată figura i se citește liniștea unei suferinți potolite. E resemnarea. Ea ține strâns la piept Evanghelia de care nu se mai deslipește.

În fața acestui dureros tablou de familie, boerii se retrag sfioși, lăsându-le liberă calea. Impăratul și Domnița pășesc până în pragul ușei larg deschise, îndărătul căreia râde grădina plină de soare. Păsările ciripesc voios. Dincolo e viața).

Domnița (oprindu-se în prag)

Ah, grădina! Ce frumos e!

Impăratul

E frumos!

Și-o să-ți faci mult mai bine să respiri...

Domnița

Ei, ce folos!

Impăratul (încurajând-o)

O să-ți faci foarte bine... O să vezi!... Intotdeauna
Boala e copleșitoare, dar te lupți și...

Domnița

Mi-e tot una.

Impăratul

Mă mârșești zădarnic iarăși... Nici nu vreau să te ascult.
Urâcioasă!... Ții tu minte cum glumeam...

Domnița

O, da; de mult!

Impăratul

Ei, de mult și tu !... O lună, două, trei...

Domnița

Un veac.

Impăratul

Prostii!

Fii și tu mai inimoasă...

Domnița

Bine-ar fi să poți să fii.

Cum ai vrea, dar...

Impăratul

Dar?... Atâta-i, că nu vrei.

Domnița

Nu vreau?

Impăratul

De-ai vrea,

Chiar de-ai fi cum ești și totuși încă nu te-ai arăta.

Domnița (zâmbind cu amărăciune)

Chiar de-ași fi cum sunt...

Impăratul

Desigur.

Domnița

M'am înfiripat puțin.

Și mă credeți prea voinică ca să pot...

Impăratul

Vreau să-ți alin

Jalea gândurilor negre ce te mistue amarnic.

Domnița

Dumnezeu ne-a dat credința și a fost destul de darnic!
 Mă închin șoptind aceiaș rugăciune, ce de mică
 M'au deprins s'o spun... Pe-atuncea cipeam,— o păsărică
 Care cântă 'n zări albastre imnuri noi Dumnezeirei —
 Dar ce știe ea din taina sfântă, nepătruns'a Firei?
 Rugăciunea mea-i mai caldă astăzi când o înțeleg
 O șoptesc cu 'nfiorare și tot sufletu'mi desleg
 De cătușa ce-l mai ține sub povara suferinții
 Și plutesc perdută'n lumea tainică a neființii.
 O, credința doar mai poate să m'apropie de tine!

(hohotind de plâns)

Impăratul (sprijinind-o de umărul lui)
 Iară-și plângi!—Oh, cum mă sfâșii! Tu nu te gândești la mine?
 Sunt bătrân; ca mâine poate voi închide ochii!... Da!
 Uite, Doamna e bolnavă, Doamna țării, maica ta.
 Ori și cât ar fi să suferi, dar cu tine-i tinerețea
 Mai înfrână'ți nălucirea, mai alungă și tristețea
 Să-ți mai văd obrații rumeni, ochii vii, surâzători,
 Să te 'ngâne 'n zorii zilei triluri de privighetori.
 Mai zâmbeste'mi câte-odată...

Domnița
 Să zâmbesc?

Impăratul Să-mi mai zâmbești!
 Fruntea tânără și albă n'ai tu dreptul s'o 'ncrețești.
 Grijile le lasă'n seama bătrâneții amărâte,
 Primăvara ta să n'aibă zile umede, urâte.

Domnița
 Nu, oricât râvnim ca viața să ne fie toată vis,
 Nu te poți nici când abate de la tot ce'ți este scris.

Impăratul
 Uite fetele.
Fetele (inclinându-se)

Domniță.

Domnița
 Da, mă duc să mai respir.
 (iese în grădină, susținută de brațul fetelor)

Impăratul (din prag)
 Dumnezeu să te 'ntărească!...
 (privind pe urma ei)
 Suferă și nu mă mir.
 (înăbușindu-se)

Oh, boeri!
 (Boerii se strâng repede în juru-i și îl susțin. Impăratul, cade pe aproape, într'un jilt).

Să fiu călăul fericirii fetei mele!
 Ce blestem mă urmărește? Numai rele după rele.
 Nu mai am o bucurie să mă bucure întreagă.
 Doamne 'ndurate de mine și de-ai mei și mă desleagă!

Zbârciog
 Doamna?

Impăratul
 Doamna, rău și dânsa. Trebuia ca s'o doboare.
 Eu mă mir de mine însumi cum de-s încă pe picioare.

Nu-i da omului, Prea Sfinte, câte poate să îndure !
 Oh, de-afâtea griji nici somnul nu răzbește să mă fure.
 — Voi, boeri ?

Spaimă

Mărite Doamne, noi... ne doare și pe noi...

Impăratul

De-ași putea măcar cu bine să închei și-acest război.

Sfadă

Solii ?

Impăratul

Trebue să pice.

Dojană

Am învins.

Zbârciog

E hotărât.

Impăratul

Am învins ; dar câte-odată nu ajunge nici atât.
 Sunt bătrân și poate mâine... Vreau să las hodină țării.
 Liniștea e mult mai dulce către faptul înserării.

Crainicul (vestind)

Solii.

Impăratul (ridicându-se)

Iată-i ! — Pot să vie ! — Da, boeri să punem pace.
 Sufletul mi-e încă tânăr, însă nu mai sunt mijloace.
 Voi de ce părere sânteți ?

Zbârciog

Cum socoți Măria-Ta.

Sfadă

Pacea-i bună cu dreptate.

Impăratul

A, dreptate se va da.

SCENA III-a

ACEIAȘI. SOLII.

Crainicul

Solii.

Impăratul

Bun venit.

Zbârciog

Cu bine.

Solii

Să trăiască Impăratul.

Vrajă (ieșind din mijlocul solilor)

Să trăești, Mărite Doamne!

Impăratul (aiurit)

Vrajă, tu ?...

Vrajă

Să 'mi ierți păcatul

Pentru care de-opotrivă suferim.

Impăratul

Cum, Vrajă, tu ?

Vrajă

Da, sunt eu, Mărite Doamne.

Impăratul (neîncrezător)

Nu.

Vrajă

Ba da, sunt eu.

Impăratul

Ba, nu.

Vrajă

Eu.. și vin să-ți cer iertare pentru cât te-am amărât.

Impăratul (cu lacrimi)

Vino, Vrajă.

Vrajă

Doamne !

(se îmbrățișează)

Impăratul (fericit)

Vrajă !

(către curteni)

Dar chemați numai decât

Pe Domniță... Să nu-i spuneți... Doamne, câtă bucurie !

Vrajă

Am venit să-ți cerem pace și ca semn de prietenie

Care să statornicească viața țărilor vecine.

Indrăznesc să cer Domnița de soție pentru mine.

Impăratul

Tu vrei pace și soție, eu vreau liniște și viață.
Vei avea pe amândouă.

(lui Zbârciog)

Oh, norocul ne răsfată!

— Dar aștept cu nerăbdare să ne spui, prin ce minune
Ai scăpat tu de osânda'mi pătimașă?

Vrajă

Vă voi spune.

— Când m'au dus la închisoare, temnicerul cel de strajă...

SCENA IV-a

ACEIAȘI. VRAJĂ. DOMNIȚA. FETELE. VIFOR.

O voce

Vine.

Altă voce

Vine.

(Cei din fund lasă drum liber Domniței, care se arată în pragul ușei. Ea pășeste domol, la brațul fetelor care o susțin, și privește întrebător mulțimea de curteni și de străini. Odată cu ea pătrund în sală alte fete, și alți curteni printre care și Vifor).

Impăratul (cu brațele deschise)

Vin, copilă!

Domnița (blând)

M'ai chemat?

(Impăratul cată surzător, către Vrajă).

Vrajă (mișcat)

Domniță!

Domnița (se întoarce, îl zărește și cu o mișcare nestăpănită)

Vrajă!

(Dar își birue pornirea clipei dintâi și înspăimântată parcă se dă doi pași înapoi ca dinaintea unei arături. Apoi își trece mâna înfrigurată peste tâmplile care-i zvăcnesc, și rămâne într'o atitudine rece, împietrită și fără de expresie.)

Impăratul (după o pauză)

Spune-ne minunea, Vrajă, care te-a scăpat.

Vrajă

Minune!

Nu mi-am lămurit-o singur, singur nu știu ce v'ași spune...

— Când mă aruncă mânia unui gând răzbunător,

Jos în besna închisorii, n'așteptam decât să mor.

Cum puteam vorbi eu oare patimei deslănțuite?

Cum să ții eu piept cu ura unor suflete 'nvrăbite?
 Cum să stăvilesc năvala valurilor tulburate?—
 M'am plecat tăcut osândeii crude și nemeritate.
 Dar în besna închisorii și a sufletului meu
 Mai nădăjduiam că altul va putea ce nu pot eu.
 Altul va vorbi de gândul meu curat și iubitor,
 Ce-a făcut din cel mai vrednic, un fugar și-un trădător.
 Că va povesti un altul zbuciumul ce m'a cuprins
 Lupta mea cu mine însumi până să mă dau învins
 Altul vă va spune 'n locu-mi că suntem supușii Firei,
 Că-s dragul unei zâne, pradă mrejelor iubirei,
 Vrednic cel puțin de milă dacă nu și de iertare.
 Da, nădăjduiam în besna umedă din închisoare!
 Și nădejdea mea de-atuncea e'mplinită azi,— o știu!
 Dar minunea mulțumită căreia sunt încă viu
 A desăvârșit-o altul, suflet înduioșător,
 Inimă 'nțelegătoare, bună: — Temnicerul Dor.

Impăratul

Temnicerul?

Domnița

Dor?

Vrajă

Da, dânsul. El mi se destăinuie
 Și îmi spuse, că-i zădarnic ori ce-ași mai nădăjdui
 Că 'mpăratul poruncise, fără știrea nimănui,
 Să fiu mort la miezul nopții...

Am cătat în ochii lui
 Și-am citit durerea, care ne-abătea pe amândoi.
 Pricepea și el, că moartea mea va pierde, poate, doi.
 Și înduioșat de soarta, care năruia un vis
 M'a privit adânc și apoi mi-a șoptit: așa e scris!
 Frate prin asemănare, prin durere înfrățit
 A crezut adânc și tainic, că așa i-a fost ursit,
 Ca să iese 'n calea celui ce râvnește izbăvirea
 El, ce n'a știut vre-o dată mângâerea și iubirea.
 Și-a ținut cu dinadinsul singur să mă izbăvească
 Socotind, că face-o faptă vrednică și creștinească,
 Ca în loc să'și iee viața fără de nici-un folos
 S'o închine fericirii și iubirei drept prinos.

Domnița (mișcată)

Dor.

Vrajă

Cu ce căldură, Doamne, stăruia: ascultă'mi ruga!
 El m'a lămurit în toate, el a pus la cale fuga
 Și schimbând cu mine haina ce-o purta, m'a învățat
 Că consemnu'n seara-aceia ar fi «Trăsnet-Impărat.»

M'am supus copilărește. Mă robea însuflețirea
Temnicerului.

Zbârciog

Minune.

Vrajă (însuflețit)

— «Da, trăește-ți fericirea!

«Mâine, e desăvârșirea visului ce te-a robit.

«Mâine e al tău, trăește-l, căci ți-l dau și-s fericit!»

Spaimă

Ce minune!

Sfadă

Da, minune!

Vrajă

Glasul lui pătrunzător,

Smuls din suflet, drept în suflet îmi răzbea poruncitor.

Și-am primit să fug. În urmă fără teamă de călău

Ă rămas să 'ndure soarta mea.

Domnița (cu groază)

Ucis în locul tău!

Vrajă

Am răzbit, cu câtă trudă! — Azi, ca semn de prietenie,
Am venit să cerem pace și Domnița de soție.

Impăratul

Dela mine amândouă. — Tu, Domnița ce gândești?

Vifor (străbătând până în primul rând)

Prea Mărite, cer iertare: d'apoi cum mă răsplătești?

Vrajă e dușmanul țării, eu l'am prins și-i osândit

Viața lui e-a mea de-acuma și nu-l iert népedepsit.

Impăratul

Astăzi Vrajă ni-e prieten și-apoi, rău l'am judecat.

Vrajă n'are nici-o vină.

Vifor

Prea Mărite, ai jurat!

Impăratul

Dumnezeu a vrut într'altfel, ocolindu-ne păcatul.

Vifor (sălbatec)

Nu mi-l dai, Mărite Doamne?

Impăratul

Nu.

Vifor

Când însuși împăratul
Uită ce-a jurat, am dreptul singur eu să-mi fac dreptate.
Și mi-o fac!

(Scoate junghiul din cingătoare și se năpustește asupra lui Vrajă).

Domnița (punându-se în calea lui)

În lături!

Spaimă

Doamne!

Impăratul

Vifor.

Vifor (lasă să-i cadă brațul, și privind dușmănos către Vrajă)

Fiare blestemate.

Dar ne-om răfui odată și odată între noi.

Vrajă

Ori și când, al dumitale.

(Vifor dispare).

SCENA V-a

ACEIAȘ, fără VIFOR.

Impăratul (Domnița după o pauză)

Care dintre amândoi?

Domnița (dându-se îndărăt)

Pe nici-unul, dragă tată. Voia celui Prea Înalt.
Contra lui putui să-l apăr, nu și contra celuilalt.

Impăratul

Care celălalt? E Vrajă.

Domnița

Vrajă-i mort.

Impăratul

Nu te 'nșeleg.

Domnița

Vrajă a murit cu visul și norocul meu întreg.

Impăratul

Vrajă 'n carne și în oase e 'nainte'ți și te cere.

Domnița

Vrajă a murit acolo, fără murmur, în tăcere.

Vrajă

E acelaș om, Domniță, și cu-acelaș dor te cheamă.

Domnița (răspicat)

Jertfa ta va fi primită, Dor! — Eu nu te mint, N'ai teamă!

Vrajă

Dor?

Impăratul

Iubiai pe temnicerul Dor?

Domnița

Sau Vrajă, — una mi-i!

N'am iubit decât iubirea la îndemnul inimii.

Vrajă

Mă mințeau atunci, Domniță?

Domnița

Nu.

Impăratul

Gândește-te, că este...

Domnița

M'am gândit. Ca să pricepeți, vă voi spune o poveste.

— Intr'o țară 'ndepărtată a trăit de mult, cândva

O copilă răsfătată și duioasă, ce visa.

Și visa cu 'nflăcărarea celor optsprezece ani.

Ca bolnavul după viață, ca săracul după bani.

Da, visa cu 'nfrigurare fericirea ce-o așteaptă

Pentru sufletul ei tânăr, bun, — o răsplătire dreaptă.

Și de farmecul ei dulce se 'ndrăgira trei flăcăi...

Cerù totul făr' să dea mai nimica cel dintâi.

Cel de-al doilea, din contră, i-a dat totul pentru tot

Cel jertfise pentru dânsa nu vă'nșir, că nici nu pot,

Dar iubirea lui e jertfă! — Cel de-al treilea, cum zic

I-a jertfit făr' de cruțare tot și nu râvnea nimic.

Și au pus-o ca s'aleagă dintre trei pe cel visat...

Către cine-avea să 'ncline sufletul neîntinat?

Spuneți singuri voi, cu cine? — și mă prind să vă ascult.

(Cu toți pleacă capetele tăcuți)

Și-a ales pe cel din urmă, că jertfise cel mai mult.

Vrajă

Nu, n'ai dreptul tu, Domniță, să'ți întuneci tinerețea.

Nu nesocoti iubirea, țara, casa, bătrânețea.
 Uite'n jurul tău, aicea, numai ochi înlăcrămați,
 Numai suflete zdrobite... O, și dac'ar fi să cați
 Cu luare-aminte, bine, la ce-a fost, la ce va fi
 Unde vezi tu viitorul, care ți-ar putea zâmbi?
 Lângă tine geme-un suflet ce te cere, ce te vrea.
 L'ai lăsat atâta vreme să urmeze calea ta.
 Și te pierzi la o răscruce pe un drum întortochiat.
 Ține calea ta, copilă, drumul cel adevărat!
 Dragostea nu-i numai jertfă, ci e sete de viață.
 Cu ce dor spuneam odată, Doamne, «*măine dimineată*».
 Cu ce dor visam și astăzi la norocul nostru drag.
 Uite templul Fericirei: intră nu rămâne 'n prag!
 Mă 'ngrozea pe mine moartea? Eu care-am privit-o 'n față?
 Eu ostașul vrednic, care lupt pe moarte și pe viață
 Nu, Domniță! Ești de vină numai tu c'ai strecurat
 Visuri calde de iubire într'un suflet ne'mpăcat.
 Uite templul Fericirei: intră, nu rămâne 'n prag!
 Te aștept de-atâta vreme, te aștept cu-atâta drag.
 Eu sunt cel ales de tine și tu singură, aleasă.
 Zvârle haina ta cernită pentr'o haină de mireasă!

Domnița (cu religiozitate)

Zvârle haina ta cernită pentr'o haină de mireasă.

Impăratul

Nu, copilă! Cartea Sfântă, ce o strângi cu drag la piept,
 Legea singură ne'nvață ce e bine și e drept.
 Rostul tău aci pe lume: să fii mamă de copii!
 Uită visul tinereții: morți cu morți și vii cu vii!
 Toate sunt zădărnice, visuri sarbede și seci...
 Cu ce vrei să 'nsemni tu viața ta pe unde-o fi să treci?
 Rostul tău, să ai o casă, e să ai căminul tău,
 Un tovarăș de viață și la bine și la rău.
 Fii tu scutul năzuinței, fii îndemnul ei spre bine
 Fii lumina unui suflet, fii regină 'ntre regine.
 Și fii mamă! Să dai viață din viața ce ți-am dat
 Din viața ce n'ai dreptul s'o înăbuși,—că-i păcat!
 Știi tu ce e fericirea? Iți poți da măcar tu samă?
 Două mâni micuțe, pline, cată sânul cald de mamă
 Și doi ochi, lipsiți de gânduri, te privesc îngândurați—
 În adâncul lor o clipă numai dac'ar fi să cați
 Vei pricepe taina vieții ce'și vrea dreptul de-a trăi.
 Cine nu 'ndrăgește viața, nici nu are ce iubi!

Domnița (asemenea)

Cine îndrăgește viața, nici nu știe a iubi!

Zbârciog

Nu, Domniță, nu e bine să te 'nstrăinezi de viață.
 Viața e o datorie! Vrednicii îi cată 'n față,
 Implinindu'și pân' la capăt datoria cât de grea
 Doar nevolnicul și lașul se abate dela ea.
 Viața e o datorie! Implinește-o cum ți-e scris.
 Tinerețea ta frumoasă va fi toată doar un vis.
 Și-apoi cată: două neamuri învrăjbite pân' acum
 Hotărâsc ca laolaltă să apuce-același drum
 Către-o altă viață nouă printr'o trudă roditoare.
 Tocmai tu să stai în calea fericirii lor? Tu, care
 De cu mică-ai fost crescută în iubire către oameni?
 Ai cules atâta vreme, e și rândul tău să sameși!
 Fii tu puntea ce unește malurile 'nvecinate.
 Fii tu raza de lumină, cheazășie de dreptate!
 Pe câmpiile 'nroșite, Doamne, de atâta sânge
 Să răsără flori sub pasul tău. Și râul care plânge
 Să nu poarte decât valuri cristaline, care cântă
 Pacea dornică de viață, viață rodnică și sfântă.

Domnița

Viața dornică de pace, pace rodnică și sfântă...
 (reculegându-se)

Nu, Zbârciog! Privind viața cu priceperea de sine
 Ce-o dă numai suferința, nu mai pot gândi ca tine.
 Tu 'mi vorbești de datoria către oameni, către neam?
 Iartă-mă, că trebuiește să'ți dau pilde.— M'amăgeam
 Socotind și eu ca tine că-i întâia datorie
 Dragostea de Domn, de lege, și de neam și de moșie...
 Și copilul cel din leagăn poate căși închipuește,
 Că doar leagănul e lumea mare ce-l adăpostește.
 Și tot bâjbăe în juru-i adăpostul lui, uimit,
 Și cum nu-i mai dă de capăt, el îl crede nesfârșit.
 Dar, cu cât pe scara vremii omul își urmează mersul
 Lumea lui e casa, satul, țara, neamul, universul.
 Și acelaș om din leagăn până'n pragul bătrâneții,
 Veșnic altor zei se 'nchină după rostul lui și-a vieții.
 De aceia nu te mire, că, răpus, tot dorul meu
 Se înalță peste lume până sus, la Dumnezeu!

O, nu tată, nu pot crede glasu-ți ademenitor!
 Fericirea pământească nu e dată tuturor.
 E plăcut să ai o casă, un cămin al tău, copii,
 Un tovărăș de viață, de nevoi și bucurii,
 Dulce-i să'ți însemni anume viața ta de-alungul ei!
 Pentru ce râvnești tu, tată, Dumnezeu v'a dat femei.
 Dar eu, nu-s decât un suflet, cuget înțelegător —
 Fericirea pământească nu e dată tuturor.

Mai ferice de aceia, cei aleși, ce pot trăi
Pentru viața Veșniciei veșnice ce va veni.

Nu, nu Vrajă ! Ți-e străină vocea care mi-ar vorbi.
Dulcea ta făgăduință nu mă poate ispiti.
Căci iubirea mea din lacrimi și nădejde împletită.
Azi, e mai presus de viață și de ori și ce ispită.
Căci iubirea mea de tine, azi e sete și nesațiu,
E dorința ne 'mplinită fără timp și fără spațiu.
Când Isus cel mort pe cruce pentru mântuirea vieții
Inviă, călcând pre moarte și 'mplinind ce-au scris profeții,
Cui i-ar fi trecut prin minte să-l mai cate în mormânt ?
Doar Mariei Magdalena.—Numai morții sunt pământ.—
Dar Isus Nazarineanul, însuși n'ar fi Dumnezeu
Dacă n'ar urcă spre Ceruri.—Tot așa gândesc și eu.
Cum vrei să'mi întorc privirea ațintită către cer ?
M'am deprins să cat prin stele toată noaptea, până pier !
M'am deprins cu gândul tainic, că acolo, printre ele
Ești și tu, mult răsăfatul dor al visurilor mele.
Cum ? Când m'ai urcat la tine până sus, atât de sus,
Până unde nu pătrunde decât gândul cel nespus,
Vrei să mă cobor la viața pământească de aci ?
Unde vezi tu fericirea, care m'ar ademeni ?
Lasă-mi mie amăgirea, că ești numai un străin,
Și că Vrajă mi-a dat viața, și că numai lui mă 'nchin,
Căci străină ți-e și vocea caldă, care mi-ar vorbi :
Dulcea ta făgăduință nu mă poate ispiti.

Impăratul

O, dar ești ne'nduplecată ! Cum, credința n'are milă ?
Ce scriptură te învață, că tu nu'mi mai ești copilă ?
Că n'ai mamă, că n'ai tată, că n'ai țară, că n'ai lege ?
Ce-i legat prin voia soartei, cine poate să deslege ?
Ești a mea pe totdeauna și sunt tatăl tău pe veci —
Celelalte sunt nimicuri, — visuri searbăde și seci...
Și mă 'ndrept spre tine, tatăl cărunțit de griji și vreme,
Doamne, ce te 'nstrăinează, ce osândă, ce blesteme ?
Și 'mi îndrept spre tine ruga bătrânească și cuminte,
Care 'mi tremură pe buze, care 'mi moare în cuvinte
Și te rog și pentru maica, care suferă și plânge :
Nu'mi vorbi așa, Domniță, că ne doare ! —

— Mi se frânge

Inima, și nu te 'ndupleci, ochii mei se umezesc,
Ochii mei secați de lacrimi, că n'am lacrimi să bocesc.
Tu ești copilă, care râde, ca o dimineață ?
Tu ești cea ce răsplătește toată truda mea de-o viață ?
Tu, copila mea ?— Eu tatăl, care tremur după tine ?

Domnița (cu brațele încrucișate pe piept, cu ochii către cer)
«Fericit acel ce'și lasă tată, mamă, pentru Mine !

Impăratul (cu capul în mâini hohotind de plâns pe umărul lui Zbârciog)
Oh !

Zbârciog (înduișat)

Măria-Ta.

Impăratul

Blestemul! — Ce păcate ispășesc ?

Zbârciog

Nu-i blestemul tău, — blestemul sufletului omenesc,
Veșnic însetat de dorul de Frumos și de mai Bine.

Vrajă

Ai dreptate tu, Domniță ! Ce nevrednic sunt de tine !
Și nevrednic de iubirea creștinească ce mi-o porți !
Eu nu sunt decât străinul. Vrajă-i mort. Sărmanii morți !
O, îndură-te, te roagă pentru mult doritul mire...

Domnița (pășind drept înaintea ei)

«Tatăl nostru care...»

O fată (plângând)

Doamne !

Impăratul (obidit)

Unde mergi ?

Domnița

La mănăstire !

(Impăratul pricepe osânda și hohotește de plâns pe umărul lui Zbârciog.
Curtenii îndurerați își pleacă capetele)

— CORTINA —

Iași. April 1917—April 1918.

I. C. Aslan

Man. 3027

ERATA

Se vor suprima ultimele patru versuri din pagina 37 (replicile lui **Sfadă și Dojană**).

Versul al 3-lea și al 4-lea (replica **Solului**) pagina 40, se vor citi astfel :

„Câtă vreme la hotare chezășie-i numai pieptul.

„Fără vorbe de înconjur viu la ținta mea de-a dreptul“.
